

FERDINAND BUČINA

1909 - 1994

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
FILMOVÁ A TELEVIZNÍ FAKULTA, KATEDRA FOTOGRAFIE
ZÁVĚREČNÁ TEORETICKÁ PRÁCE TOMÁŠE RASLA
MAGISTERSKÉ STUDIUM, PRAHA 2003
VEDOUCÍ PRÁCE MGR. PAVEL SCHEUFLER
OPONENT PROF. PHDR. ZDENĚK KIRSCHNER

*„Hezké věci života jsem dříve fotografoval a o nich psal.
Teď už mi zbývá se jen dívat. A to je zatraceně málo.“*

Ferdinand Bučina ve svém diáři 1987

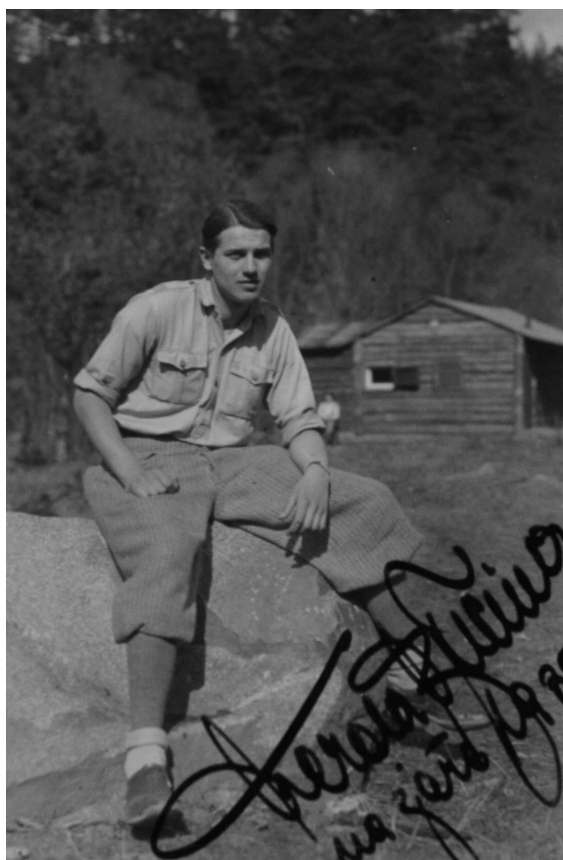
Děkuji Národnímu filmovému archivu - paní Pavlíkové a panu Karlu Čáslavskému.
Tato magisterská práce rozšiřuje a doplňuje předchozí práci bakalářskou.

Vzpomínka na mého děda fotografa Ferdinanda Bučinu

- Můj děd Ferdinand Bučina byl výborným vypravěčem, jemuž se dobře naslouchalo přesto, že se ve svých vzpomínkách často opakoval. Jeho příběhy pro mne nikdy neztratily na poutavosti a romantice. Dětská fantazie otevírala mou představivost, když hovořil o natáčení bizonů v rezervaci pod Vihorlatem či filmu o lovu jelenů v Tatrách nebo když líčil své zážitky ze svatební cesty - dvouměsíčního putování po Podkarpatské Rusi.
- Nikdy nezapomenu na dny a hodiny strávené s ním. Byl pro mě vždy trochu tajemným člověkem. Jeho starý psací stůl a skříň skrývaly množství zajímavých věcí, ať už v zásuvkách naplněných deníky z cest nebo ve vitrinách knihoven s mnoha malířskými a fotografickými monografiemi. Vše bylo pozoruhodné, zvláště v dobách dětství, kdy jsem ho jako chlapec navštěvoval. Vzpomínám si jak jsem nahlížel do starých aparátů, třeba do staré mentorky se sklopným zrcadlem, pocházející někdy z poloviny třicátých let. Zaostřit na matnici, natáhnout a spustit robustní stroj s charakteristickým klapnutím zrcadla a závěrky, to byl pro mne tehdy veliký zážitek.
- Moje nejzazší vzpomínka na fotografování je žlutě rozkvetlá louka u Ostrovce v jižních Čechách, kde děda fotografoval blatouchy sám sobě pro radost. Sotva se otočil, zašlápl jsem mu brýle do bahna. Bral mě přes všechny nehody sebou všude kde mohl. Trávil jsem s ním v dětství šťastné chvíle. Jsem mu vděčný za to, že mě učil pozorovat nejen přírodu, ale i svět vzhůru nohama na matnici fotografického aparátu.

F. Bučina, 1930

V. Bučinová

Za první republiky

- 26. října 1909 se v Praze Nuslích narodil manželům Bučinovým syn Ferdinand. Matka Marie Bučinová rozená Špičková, manželka Josefa Bučiny, obchodníka s máslem a potravinami, byla, jak se patřilo na tehdejší dobu, ženou v domácnosti. Malá živnost rodiny Bučinů byla postavená na vyhlášeném másle, které docházelo vlakem denně čerstvé až z moravských Olšan. Bučini bydleli na Smíchově v tehdejší Vinohradské ulici. Stánek v kryté tržnici, který Josef Bučina provozoval, se postupně zvětšoval.
- Vedle rodinného prostředí, v němž Ferdinand Bučina vyrůstal, jej od jedenácti let ovlivňovalo skautské hnutí. Skauting pro něj nebyl jen pouhým naplněním volného času. Především zde se formoval jeho vřelý vztah k přírodě a úcta k lidem, spravedlnosti, cti a dalším normám, jimiž skauting vedl tehdejší mládež k morálce a trvalým životním hodnotám vůbec. Poznal zde řadu přátel na celý život, mezi nimi i Jana Kutálka, později úspěšného uměleckého keramika (1). Ve Skautu začal také někdy v polovině dvacátých let poprvé fotografovat. Jsou to autorovy nejstarší snímky. Většina se dochovala pouze v kontaktní podobě, také několik skleněných negativů 9x12cm pochází z této doby. Dochované fotografie různých žánrů jsou zažloutlé, pravděpodobně málo ustálené či vyprané a často rozostřené. Dokumentují povětšinou krajinu kolem Prahy, různá tábořiště, skupiny výletníků a také srub na břehu Lužnice nazvaný podle Jacka Londona - Milión. Ten si skauti z jeho oddílu postavili jako útočiště před městskou civilizací, a do něj se ve volných chvílích sjížděli z Prahy. Tyto a mnoho dalších snímků, převážně motivů z přírody, zdobí jeho pečlivě vedené deníky. Stránky těchto sešitů zaplňoval svým dekorativním písmem, které se obtížně čte, a také zručnými kresbami. Jako osmnáctiletý poznal na skautském srazu i svou budoucí ženu Vlastu Sichrovskou, tehdy patnáctiletou dívku.

- V letech 1920 až 1928 navštěvoval české reálné gymnasium na Smíchově. Vysvědčením dospělosti z 8. června 1928 byl uznán všemi hlasy k universitnímu studiu. Na přání rodičů se nechal zapsat na práva, avšak nestudoval tam dlouho. Stal se posluchačem pouze na dva semestry a pak fakultu s nezájmem opustil. Na přelomu dvacátých a třicátých let, v době hospodářské krize, pracoval dva roky u otce v obchodě, jeho fotografický obzor se však přitom rozšiřoval. Specializoval se vybavením na fotografování makrosvěta v přírodě. Později se stal v tomto oboru mistrem a na sklonku čtyřicátých let dokonce vydal příručku nazvanou Amatér mezi rostlinami a zvířaty.
- V roce 1930 nastoupil vojenský výcvik, narukoval do Dolního Kubína na Slovensku a po absolvování kadetky v Košicích přešel do Berouna. Do svého deníku si po návratu z vojny 1. března 1932 napsal : *"Nebyl jsem vojákem nikdy - nechci jím být - protože bych všechny své ideály pohřbil a protože se stydím někoho učit způsobit svému bližnímu bolest. Mé zájmy leží jinde - a válku nenávídím protože je projevem neuzdělání a vzniká z toho, kdo není tak dokonalý aby se ovládl a našel jiných způsobů řešení."*

Svatební cesta

- Po dlouholeté známosti s Vlastou Sichrovskou se v roce 1936 oženil. Novomanželé se rozhodli pro neobvyklou svatební cestu - do Bolívie, neboť byli v kontaktu s misionářem řádu Františkánů a Česko-Bolívijskou obchodní společností. Mělo jít o jakýsi kompromis mezi obchodně-misionářskou expedicí a turistickou výpravou. Bučina zakoupil na cestu dvouokou zrcadlovku Rolleiflex a opatřil si reportážní filmovou kameru Bell & Hovell (35 mm) na pero. Přes všechny přípravné kroky však byla výprava na nátlak rodičů Bučinových, kteří se takového dobrodružství obávali, o rok odložena.
- Na odvážnou cestu se ale vydali stejně, jenže jen necelý tisíc kilometrů na východ od Prahy, až na samou výspu tehdejšího Československa - do Podkarpatské Rusi. Cestou zpracoval Ferdinand Bučina mj. fotografickou i textovou reportáž o amerických bizonech chovaných maďarským grófem Széchenyim pod Vihorlatem na Slovensku. K tomu si zapsal do svého notesu: „*Temná těla bisonů se sice hnula před šramotem našich kroků, ale ne vždy tomu bývá tak, mnohý návštěvník remetských lesů poznal v sobě talent k rychlému lezení na stromy...*“ a nebo „*naslouchati dupotu jejich kopyt a těžkému frkání zvířat ženoucích se třeba dvěma proudy blízko kolem...*“ (2). Také, jak jsem se dočetl z jeho poznámek, natočil krátký film o těchto severoamerických kopytnících, byl to jeho první snímek promítaný v biografu. Později přispíval často reportážními filmy do Československých týdeníků promítaných v kinech.
- Je nutné připomenout, že v dobách, kdy neexistovala televize, byla kina často navštěvovaným zařízením a krátký zpravodajský týdeník složený z relativně čerstvých událostí suploval dnešní televizní noviny v celé šíři jejich záběru. Samozřejmě méně obsáhle a s jistým časovým zpožděním. Pro Bučinu se stal Československý týdeník a později Aktualita na dlouho hlavním zaměstnáním.
- Ale vraťme se k cestě na Podkarpatskou Rus. Dvouměsíční cesta do oblouku Karpat v létě 1936

musela být pro novomanžele mimořádným zážitkem. Na cestu horami vyhledali průvodce, šedesátiletého Nikolaje Dumena znalého kraje s malým huculským koníkem, nosičem těžkých kamer, stativů, osobních potřeb a proviantu. Námětů k fotografování bylo nespočet: horský pastevec s dlouhou dřevěnou troubou, voraři ztroskotaní v zákutí řeky, chalupy bez komínů na Verchovině působící až středověkým dojmem, nebo volně se pasoucí koně na poloninách.

- Krajiny nebyly nikdy chudé na oblaka, používal oranžových filtrů, aby ztmavil modř oblohy a dramatičnost mraků ještě umocnila dojem z nekonečných prostorů nad karpatskými dolinami. Zmíněný dřevařský snímek s navršenými kmeny hrozivě trčícími k obloze přesvědčivě vypovídá o těžké a nebezpečné plavecké práci, která ale nepostrádá romantické rysy. Voraři v okovaných dřevácích balancují po kládách a bidlem a provazem montují tuny dřev do pltí, aby mohli znovu zdvihnout stavidla horských klauzur a naplnit vodou jinak chudé koryto řeky. Někde mezi nimi se pohyboval Ferdinand Bučina s aparátem zavěšeným na krku. Dnes již značnou dokumentární hodnotu mají fotografie pozůstatků bojů z první světové války. Na snímcích z hřebenů hor se dosud táhnou linie zákopů s ostnatými dráty a protipěchotních zátarasů, takzvaných španělských jezdců.

- Hluboké dojmy z lesů, hor, polonin a setkání s místními lidmi jsou vyzvednuty v dědových zápiscích z té doby, jež se ovšem neomezují jen na popis přírodních krás: "Podívejme se jen do takové chyže ve Volosjance - staneme přimrazení nad pohledem, který se nám tu naskytne. Nejpodivnější se nám zdá pec z níž šíří se kouř bez komínu a hledá si cestu tisícerými škvírami na půdu a střechou ven. Na zápraží chyží pobíhá stále několik košilatých dětí, z nichž nejstaršímu bývá svěřeno stádečko koz, jsou-li ovšem nějaké. Přes všechny stíny života ve verchovinských chatách jsou lidé příjemní a srdeční. Jejich štěstím je, že si neuvědomují nuznost svého života a tak se tu rodí a umírají - tráví kus života na chudých políčkách a jeho zbytek doma u trochy kaše

a šeredného chleba. Verchovinec nezávidí člověku z měst o němž má představivost velmi primitivní a silně optimistickou. Ve svém srdci je však přeci jenom přesvědčen, že někde ve světě, který pro něho počíná už půl hodiny za vsí - je daleko lépe!

- Když jdeme silnicí spatříme u cesty chlapíka, který by teď měl být s motykou na poli, ale zatím tu klečí u zcela úzkého potůčku a cosi kutí. Usměje se na nás a naváže hovor : " Chytám ryby - takové maličké, velké tu nejsou" ale jakoby nás odhadl odkud jsme " Tam na Čechách, tam su velké dost" a ovšem ukazuje jak velké. Potom jakoby si vzpomněl, že má cosi objasnit dodal "Já tam byl - tam je dobre - lepší ak tady - tu není groší, ale tam na Čechách - tam je duže fajno !" A proč jsi tam nezůstal, když je tam tak dobře" otážíme se ho. Neví co by řekl - chvílku přemýšlí a pak prohodí lhostejně : " E človik je ak ten zajac, jen vyběhl z lesa už se do něj vrací !" (3).

- Nejen na vesnicích, ale také ve městech se lidé stali významným námětem Bučinových fotografií. Z města Užgorodu jsou zajímavé série fotografií, kontaktů 6x6 cm. Na dvacíce snímků je zachycen život cikánských dětí v chudé čtvrti někde na periferii. Nepřehlédnutelná je fotografie cikánského starosty, který cosi vysvětluje s cigaretou mezi prsty. Rovněž skupina tří nezkušených houslistů vypovídá mnohé o těchto prostých lidech. Smaltovaná cedule na zdi školy nese nápis: „Štátná ľudová škola s Českoslovenkým jazykom vyučovacím - cigánska tri-eda“. Dokumentární portréty malých školáků proložené reprodukcemi sešitů s krasopisem

a počty, jsou zajímavým svědectvím o výuce této menšiny slovenskému jazyku. Tyto autentické záběry působí bezprostředně a jsou originální sociální studií.

- Na dalších snímcích z užgorodských ulic jsou židovští chlapci před školou s nápisy v hebrejštině, také skupinka dětí v čapkách a kloboucích nedaleko synagogy nebo dvojice pejzatých chlapců u výlohy knihkupectví. Ilustrují život ortodoxního židovského etnika, v Zakarpátí velmi početného, jemuž ve stejné době věnoval pozornost spisovatel Ivan Olbracht ve svých povídkách a románech z tohoto kraje.

- Nechybí ani žánrové fotografie z městského trhu ukazující například prodej hřibů navlečených na stoncích kopretin, nebo nabídku živé drůbeže. Sociální námět na Bučinových fotografiích je zastoupen žebrajícími typy u kostela, taktéž hladoví psi živící se na odpadcích z trhu dokreslují stejný pohled (4).

- Vrátime-li se prostřednictvím Bučina zápisníku o šedesát sedm let zpět, na trh mezi Rusíny, Židy, Slováky, Maďary a snad i další národnosti, můžeme vyslechnout rozhovor při prodeji hub „A čo tá dierka tuná, čo je to?“ - „É čo by dierka“ - mávne rukou prodavačka přesvědčena, že jedna dírká v hříbkú není žádné zlo ale - „kde je dierka tam je hrobák“. A z koupi nebude nic ! (5).

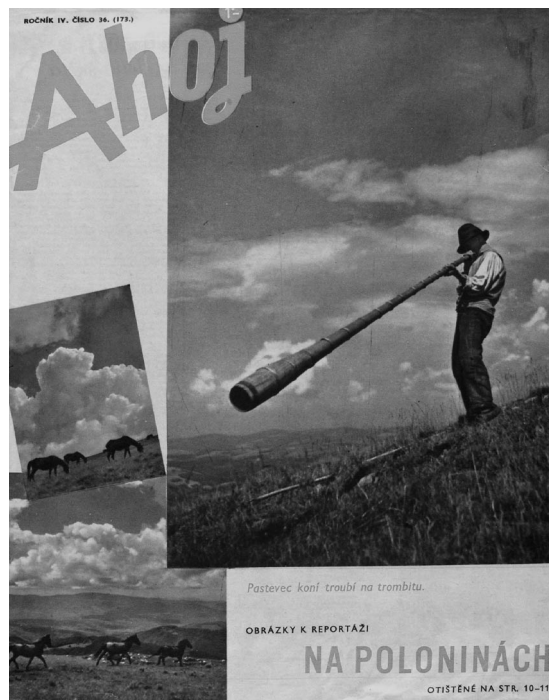
- Bučina jednou za čas vyvolal negativy filmů které na cestě naexponoval, a také materiál ihned částečně zpracoval. Mimo jiné tím sledoval, zda aparáty spolehlivě fungují. Kontakty hnědavého tónu dokazují náročnost vybavení v „polních“ podmínkách. Tyto dnes již málo čitelné fotografie

byly orientačními pracovními kopiemi negativů. Pokud bylo téma skutečně zajímavé, neprodleně sepsal text k fotografiím a poslal jej i s negativy poštou do pražské redakce časopisu Ahoj nebo Ozvěny. Některé tak doručené reportáže byly vytištěny ještě v době jeho pobytu na Rusi. Například snímky z užhorodské cikánské školy jsou exponovány 9. června 1936 a vyšly týž měsíc v časopise Ahoj (6), který, jak Bučina zaznamenává v denníku z cesty, zakoupil 26. června přímo ve vsi Selo Slatina u Rumunských hranic.

- Za dva měsíce putování po Zakarpatském kraji naexponoval se zdarem značné množství filmů a - jak sám později píše - neuvědomoval si, že právě tady zakládá na své budoucí fotografické a filmové úspěchy. Nalezl tam harmonické propojení mezi svými zájmy a prací a skloubil tak svůj vztah k přírodě se svým nadcházejícím povoláním. V denících se k této své snad osudem předurčené pouti častěji vrací. "Tato cesta, a to jsem tehdy ani netušil, se stala základem a příčinou celé mé fotografické a filmářské kariéry. Byla obrazově velmi úspěšná, řada reportáží vyšla v tehdy populárním Ahoji a Ozvěnách a vycházela ještě dlouho v různých publikacích, na diapozitivech, filmové reportáže zveřejněny v Čsl. filmovém týdeníku (poprvé zveř. má film. práce vůbec - Podkarpatský bývol atd.) v UFA žurnálu (7). Zapomenout na tuto cestu čarokrásnou zemí nemohu nikdy. Škoda jen, že už nikdy se nenaskytla možnost se tam znovu vrátit ..." (8).

- Po návratu domů se zastavil u svého známého, obchodníka s fotopotřebami Karla Popa. Ve výkladní skříni jeho fotoprodejny ve Spálené ulici uspořádal zvláštní výstavu deseti fotografií nazvanou "Z Bučinovy cesty Podkarpatskou Rusí". Ta se stala jeho první veřejnou prezentací, která měla jistý ohlas. Vzpomínám si na dědova slova : " Chodil jsem se tam nenápadně dívat a poslouchat co lidé říkají při prohlídce mých fotografií skrze výlohu. Samozřejmě nevěděli, že jsem autor snímků ..."

- Výstavy si všiml jeden z pracovníků ministerstva obchodu, architekt Flenyko, rodem podkarpatský Rusín a seznámil Bučinu s Dr. Partlem, vedoucím oddělení cizineckého ruchu na tomto vládním úřadu. Ten ho pověřil budováním fotoarchivu pamětihodností - architektury zámků, hradů, náměstí, kostelů atp. Také sekční šéf tohoto úřadu Dr. Broul se stal na delší dobu Bučinovým zadavatelem zakázek - fotografování a filmování související s cestovním ruchem apod. Při ministerstvu obchodu Bučina externě pracoval až do začátku druhé světové války. Tyto aktivity vyústily prezentací fotografií v Umělecko průmyslovém muzeu v květnu roku 1941. Název výstavy prozrazuje i její obsah - Fotografie ve službách cestovního ruchu. Většina ze 113 fotografií formátu 50x60 až 100x120cm byla zhotovena z archivu ministerstva obchodu, negativů Ferdinanda Bučiny. Noviny komentují tuto výstavu slovy: „Jsou to velké a krásné fotografie, většinou díla fotografa Ferdinanda Bučiny, autora knihy lidé z Javorníka“ (Lidové noviny) (9). Nebo: „Země v obřích obrazech. Obří fotografie krajinných krás se dosud u nás neukazovaly, obrazy této velikosti byly téměř výsadou reklamy filmové..." (10).

Fotografie a film

- V roce 1926 byla fotografie prohlášena za řemeslnou ve všech oborech. Bučina byl tedy nucen požádat o živnost tehdejší Reklamní a propagační kancelář pro propagandu uměleckou fotografií. Živnostenský list mu byl 15. ledna r. 1937 vydán. Ovšem některé fotografie publikoval ještě dříve, např. již v roce 1936 vyšly v časopise Ahoj č. 36 na titulní straně snímky koní a pastevce s trombitou z Podkarpatské Rusi.
- Před válkou se stal obchodník Karel Pop zástupcem francouzské firmy PATHÉ, vyrábějící devítimetrové kinematografické filmy s perforací uprostřed a příslušnou techniku. Šlo o nový materiál, včetně kamer a promítaček, jenž bylo nutné uvést na trh. Karel Pop vybudoval také úplný servis, který filmy vyvolával a kopíroval. Ferdinand Bučina jím byl vybrán, aby natočil dokumentární film propagující tento nový materiál. Měl zachytit poslední dny Svatojánských proudů před zatopením Štěchovickou přehradou. Karel Pop ho představil Petru Karáskovi, který napsal k filmu Svatojánské proudy scénář a pak jej společně s režisérem O. Turkem během září 1939 nafilmovali. Petr Karásek (otec známého evangelického duchovního Svatopluka Karáska) byl bankovním úředníkem, zapojeným do aktivit firmy PATHÉ. Film byl natočen, avšak přišla válka a podnikání vázlo. Po r. 1948 a znárodnění obchodu Karla Popa snahy o prosazení tohoto kinematografického systému v Československu skončily. Film Svatojánské proudy Bučina nakonec rok po válce prodal do Krátkého filmu (11).
- Když byla v r. 1938 vyhlášena mobilizace, narukoval Ferdinand Bučina k pěšímu pluku do Berouna jako poručík. Po okupaci pohraničí působil ještě asi půl roku v Praze - Dejvicích u armádního zpravodajského útvaru jako fotograf a kameraman. Pak se situace v Československu již jen zhoršovala. Od r. 1943 hrozilo totální nasazení. Vyhnout se práci pro

Německo nebylo jednoduché, avšak možnost tu byla. Před prací v Říši jej zachránila patrně učená smlouva z let 1940 - 1944 u firmy Illek a Paul. Po čtyři válečné roky pracoval Bučina jako laborant u této známé firmy v Černém pivovaru na Karlově náměstí. Stovky fotografií od tiskových formátů až po metrové zvětšeniny, retuše, míchání fotochemikálií, to vše se stávalo jeho samozřejmou každodenní činností. Laboratoře mu byly dobrou základnou a zázemím pro vlastní tvorbu. Stal se z něj v tomto oboru profesionál.

- Bučina začal přispívat amatérskými snímky do Československého filmového týdeníku, už na podzim roku 1936, tehdy byl nezávislým externistou. V polovině roku 1939 byl téměř jeden rok zaměstnán u Českého zvukového týdeníku - Aktuality jako kameraman.

Z filmu Kapitální jelen, 50. léta

Pak však práci načas narušila druhá světová válka. Za prvních deset let, do r. 1946, natočil (podle svých zápisků) 27 reportážních filmů.

- V roce 1946 začal opět pracovat u Československého zpravodajského filmu, později také u Propagačního filmu a rovněž v Krátkém filmu. V Propagačním filmu točil převážně reklamní a náborové snímky. Jeho specialitou byly lovecké filmy. Na některých spolupracoval s odborníkem na les, lov a rybolov, fotografem Slávou Štochlem. Ten dokonce ve filmu „Rybolov“ zahrál rybáře. Odjeli tehdy na Oravu, v sádkách zakoupili několik kilogramů těžkou hlavatku, kterou Štochlovi zavěsili na udici a ten pak sehrál patřičný zápas s touto nebohousky rybou. Ovšem ne

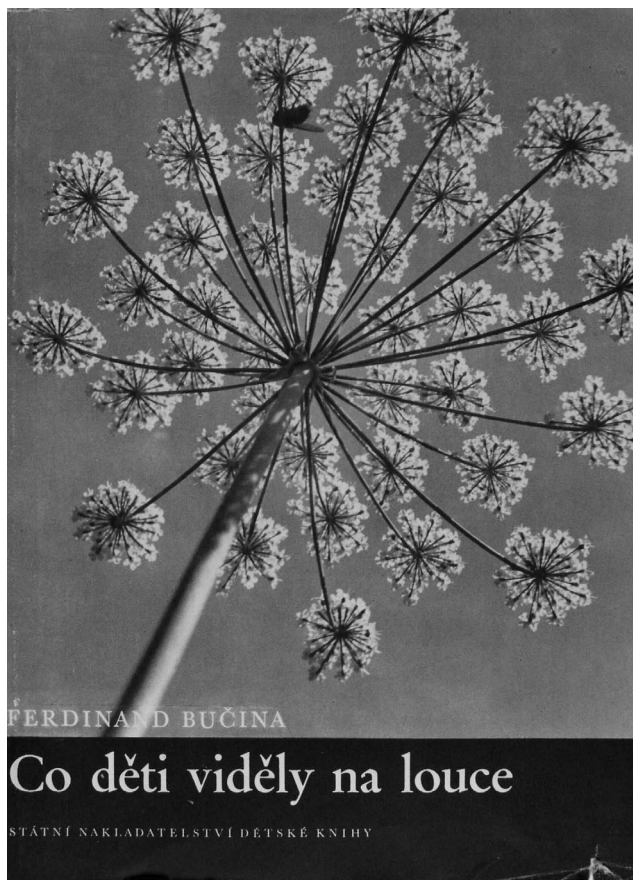
vždy bylo možné takto předstírat skutečnost. Zejména ve filmu „Kapitální jelen“ bylo třeba dobře se připravit, sehnat hajného dokonale znalého kudy jeleni chodí, kameru perfektně odhlučnit, vstávat daleko před rozbřeskem a pak jen neslyšně vylézat na posed a čekat. K těmto a dalším filmům určeným k propagaci lovu a rybolovu převážně v zahraničí Ferdinand Bučina psal scénáře, režíroval je a samozřejmě byl i jejich kameramanem.

- V seznamu na konci této práce je uvedeno 21 filmů, které jsou určeny podle archivovaných a označených dobových filmových fotografií.

Fotografie v knihách

- První kniha, která Bučinovi vyšla, nese název Lidé z Javorníka. Nejstarší snímky dokumentující jeho kontakt se Slováckem, jsou z roku 1937, kdy nad obcí Blatnicí fotografoval pouť u svatého Antoníčka (12). Přitom zřejmě navštívil nedalekou obec Javorník, kde ho zaujala čistota folklóru. Lidé tam stále ještě chodili v krojích, žili prostým životem a ctili všechny tradice. Rozhodl se, že se tam musí znovu vrátit. To se mu za několik let podařilo a jeho národopisné zaujetí vyústilo v knize Lidé z Javorníka, kterou vydal před Vánocemi 1941(13).
- Černobílé fotografie pořízené pro publikaci Lidé z Javorníka nejsou jen čistě žánrové nebo dokumentární, ale jde i o aranžované portréty ze života venkovanů, někdy "filmově" dosvícené. Je zde patrný kameramanský přístup k fotografování, zvláště ve snímcích z interiérů chalup, do nichž skromnými okny mnoho světla nepřijde. Jak píše fotograf Jan Lukas, kterého jsem poprosil o vzpomínku na mého dědu: „...on byl na rozdíl ode mě poctivý fotograf, já byl proti němu lajdák a snažil jsem se brát si z něho příklad. On na příklad si vyrobil malé odrazné desky, které s sebou nosil, ty mu pomohly dokonale osvětlit obtížnější portréty nebo interiéry. Také když bylo potřeba, používal stativ“ (14).
- Z Bučinových poznámek jsem se dočetl, jaké nesnáze ho při fotografování doprovázely. Lampy, které v chalupách používal, vypínaly pojistky a nebo když sousedé spustili nějaký hospodářský

stroj, odběr proudu stoupl natolik, že výkon Bučinových reflektorů byl nedostatečný, a tak musel čekat až práce skončí. Bez dosvícení interiérů elektrickými lampami nebylo možné s málo citlivými filmy pracovat (15).

- Na loukách nad Javorníkem zachytil Bučina děti při hrách a tancích v nízkém březnovém slunci. V protikladu k těmto optimisticky laděným snímkům (16) stojí záběry rozblácených únorových cest s jedoucimi povozy i celkové pohledy na ves v syrovém předjarním období. Kniha vznikla v krátkém čase, na přelomu února a března a to za pouhých devatenáct dní. Je to zjevné i podle vzhledu krajiny a převládajícího zimního oblečení Javorničanů.

- Publikace zaujme výtvarnou kvalitou svých snímků a zobrazením hornáckého folkloru ve vysoké dokumentární a výpočetní hodnotě.

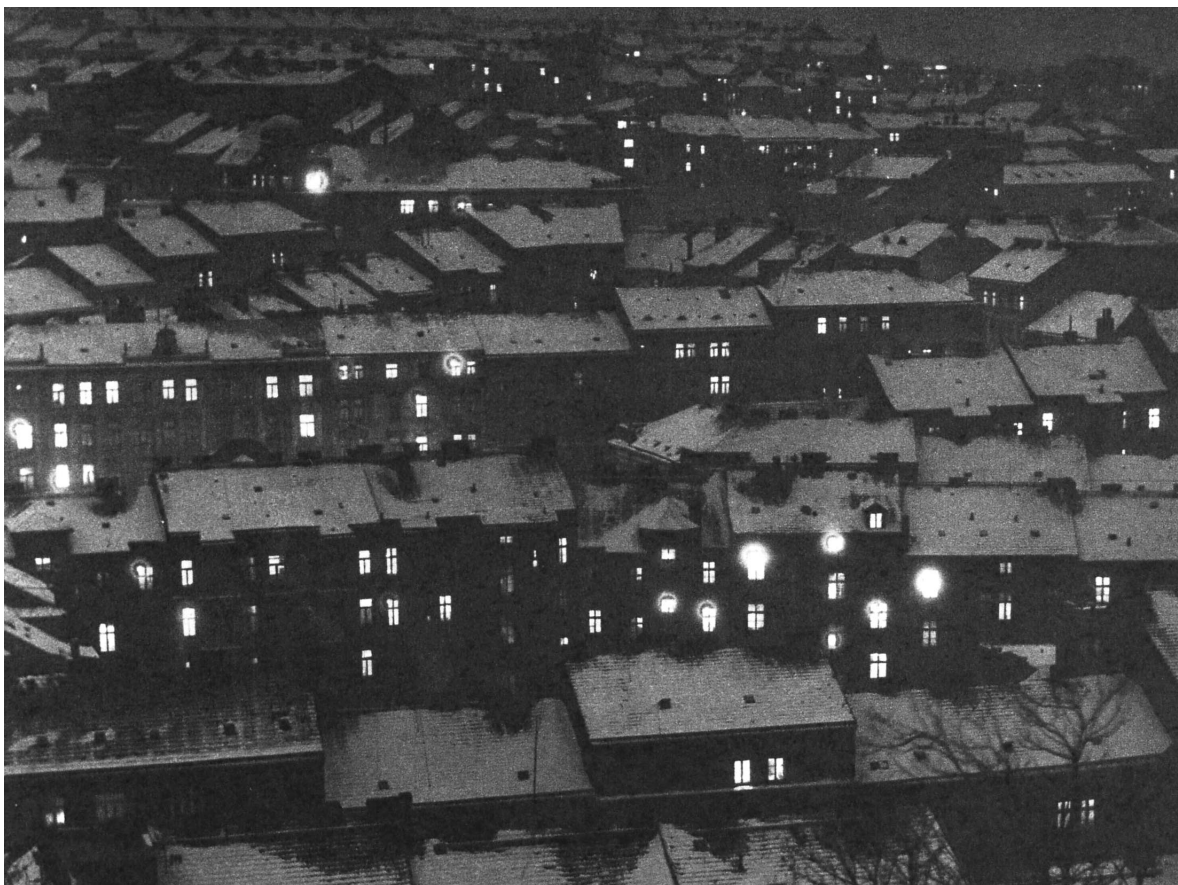
- Samotní Javorničané přijali knihu s nadšením a ta mu otevřela cestu k další práci na Hornácku. Zaujetí lidmi z Javorníka a okolní krajinou pak zůstalo Ferdinandu Bučinovi zdrojem pro mnohaletou další tvorbu. Vrátime se k tomu v následující kapitole.

- Řada blahopřejných dopisů, které si autor uložil, svědčí o ocenění knihy řadou osobností. Napsali např. fotograf Dr. V. J. Staněk, kameraman Jan Kučera, Akad. mal. F. Podešva, starosta obce Javorník Jan Maltán, farář církve česko-bratrské z Hrubé Vrbky Jan Vrubel a další. Také kritika v dobovém tisku byla víc než kladná (17). Úspěch knihy byl zesílen rovněž tím, že vyšla za války a tak byla vnímána s jistým patosem vlastenectví.

- V roce 1953 vydalo Státní nakladatelství dětské knihy Bučinovu knihu Co děti viděly na louce. V této publikaci se uplatnily jeho po léta pečlivě strádané práce z oblasti makrofotografie. Více než polovina knihy obsahuje dokonalé snímky ze života hmyzu. Celkově je kniha pojata jako výpravný obrazový a textový deník z táborového života dětí - školy přírody. Publikace má naučný a vzdělávací charakter. Projevily se zde jak Bučinův vliv lásky k přírodě formovaný už v autorových skautských letech, tak jeho přírodovědecká orientace.

- O několik let později vyšla jeho další kniha obdobného zaměření - Plátěná osada. I ta je odkazem dětství a šťastných let junáctví. Jde o obsáhlou reportáž z chlapeckého stanového tábora, několikátýdenního života ve volné přírodě. Sice už v dobách, kdy Skauting byl komunisty pohřben a organizace jako Pionýr a Československý svaz mládeže se snažily zabýdlet v jeho pozicích, ale na snímcích v Plátěné osadě nikdo rudé šátky nenosí. Krásná místa děje knihy jsou dnes ponořená na dně Želivské přehrady.

- Vedle svého zaujetí přírodou a lidmi choval můj děd velký obdiv k výtvarnému umění. To se rovněž odrazilo v jeho fotografické tvorbě. Zájem o památky, historický městský interiér a architekturu motivovaly vznik několika dalších jeho obrazových monografií.

• Pozoruhodným dílem, vystihujícím dokonale atmosféru staré Prahy, je Bučinovo Prager nocturno (Pražské nokturno) z roku 1957, vydané Artii v němčině. Zobrazuje potměšlé ulice s rozsvíceným pouličním osvětlením, poetická zákoutí starobylého města po západu slunce, uprostřed noci či nad ránem. Tehdy ještě plynové lampy jakoby nasvětlovaly jen své skleněné výplně a šerosvit večera se klenul přes několik málo okamžiků, kdy den přechází v noc. V mistrných nočních fotografiích města ve světle lamp jde nezřídka o dvojexpozice. Ferdinand Bučina postupoval tak, že na zvolené místo přišel ještě před soumrakem. Nejprve pečlivě zkomponoval záběr a pak, když postupující přitmě odpovídalo jeho představě a fotografické zkušenosti, několik vteřin exponoval. Vystihl tak jedinečnou atmosféru pražských ulic s rouškou tmy. Pak počkal, až soumrak pokročí a zlomkem vteřiny provedl druhou expozici určenou rozsvíceným plynovým lampám. Tak zachytil jejich měkce rozzářené světlo, aniž vytvořil ony amatérsky působící "bílé koule" na koncích litinových kandelábrů. V těchto případech jde o snímky, které bylo možné získat jen jeden za večer. V tomto období si Bučina vedl pečlivou dokumentaci, v níž si zaznamenával údaje o místě, času a expozici.

• Dle mého soudu je Pražské nocturno autorovou nejvýznamnější vytištěnou knihou. Zhodnotil zde své zkušenosti jak po stránce technické, tak i co do volby a kompozice záběrů a vytvořil neopakovatelné scénérie z krásného historického města. Je to jeho vrcholné fotografické dílo.

• Při listování touto knihou se vybaví jméno malíře Jakuba Schikanedera (*1855 - †1924), který mohl být a myslím že i byl Bučinovi blízký svými mistrovskými lyrickými obrazy zešerešlých pražských ulic a zákoutí, tak blízkých jeho stejně laděným fotografiím.

• V r. 1958 vydalo nakladatelství Artia v angličtině Bučinovu knihu A book of Madonas, obsahující ucelený soubor snímků jihočeských gotických Madon krásného slohu, určený k prezentaci tohoto výjimečného kulturního bohatství v zahraničí. Jednotlivé plastiky jsou zobrazeny

v prostředí středověkých chrámových interiérů, z jejichž šera vystupují obrysy figur, tváře a záhyby drapérií, zdůrazněné světlem nebo stínem. Skulptury působí vznešeně a přirozeně zároveň a laik ani nepostřehne, jak autor tohoto účinku dosáhl.

- Plasty nejsou zachyceny v reálném prostředí (šlo většinou o sbírkové předměty a tak to ani nebylo možné), ale jsou snímány s projekcí vnitřků kostelů či jejich stavebních detailů do svého pozadí. Dnes by se stejného výsledku mohlo pohodlně dosáhnout úpravou fotografie v počítači, tehdy musel autor ale prokázat, co v oblasti fotografického řemesla a techniky na zvoleném tématu umí.

- Kniha je doplněna několika snímky jihočeské krajiny se středověkými památkami jako jsou např.

kamenná boží muka, pohled na Kájov s proslulým gotickým kostelem nebo středověká zemědělská tvrz ve Štětkři ad. Tuto uměleckou monografii slovem doprovodil básník Ladislav Stehlík.

- Poslední publikací Ferdinanda Bučiny je *Ein steinerner Traum des Mittelalters* (Město středověkého kouzla). Tato obrazová monografie vydaná Artii v němčině odkrývá tvář historického Českého Krumlova. Mimořádná architektonická krása tohoto sídla fotografickému zpracování značně napomáhá. Bučinova kniha je jeho stavitelskému umění plně věnována. Je v ní vše podstatné, co k tomuto kouzelnému městu patří. Ať už zámek, chrám, detaily fasád, barokní pískovcové žardiniéry v parku aj. Mimořádně zdařilé jsou fotografie středověkem dýchajících domků u Vltavy, uliček a míst

dosud nezasazených bujícím turistickým ruchem nebo pohledů z věže zámku na shluky starých střech. Ve snímcích města ve večerním světle využil předchozích zkušeností s dvojexpozicí a vytvořil pozoruhodné záběry. Podobně zdařilé jsou i fotografie Vltavy protékající městem pod rouškou ranní mlhy. Škoda, že jich není v knize více. Bylo ale asi nutné vyhovět cílům nakladatele a předložit publikaci orientovanou více k propagaci turistického ruchu, než umělecké dílo zaplněné snímky výlučných hodnot.

Z knihy Město středověkého kouzla, 1958

Knihy nevydané

Knihy, které Ferdinand Bučina připravil k tisku, ale které nevyšly, jsou čtyři:

- Zrání / Vzpomínka na Javorník
- Hornácké tváře
- Letní den
- Praha nevšední (lepirelo)

- Bučinovým velkým tématem, u něhož celý život setrval, byl Javorník, spolu s krajinou okolních Bílých Karpat. Tuto látku postupně zpracoval pro další dvě publikace.

- Fotografie, které vznikaly na Hornácku v letech následujících po vydání knihy Lidé z Javorníka, chtěl Bučina publikovat v další knize s názvem Zrání, nebo též Vzpomínka na Javorník. Autor ji k tisku připravil už v roce 1942, dochovala se o tom smlouva sepsaná s Miroslavem Sutnarem, redaktorem nakladatelství Politika (Bučina inkasoval dokonce 60.000,- Kč jako zálohu). Po osvobození v roce 1945 nakladatelství Politika zaniklo a jeho pohledávky přešly do nakladatelství Práce. Z příčin, které se mi nepodařilo vypátrat, Bučina své fotografie, za něž již inkasoval honorář, odkoupil od nakladatele s autorskými právy zpět a fotografie ponechal ve formě makety pro tisk. Kniha pak už nikdy nevyšla. Tvoří ji 126 stran se 146 fotografiemi.
- Oproti knize Lidé z Javorníka, která vznikla zřejmě naráz v předjaří roku 1941 trvala příprava Vzpomínky na Javorník déle. Chystaná publikace byla nejen daleko obsáhlejší, ale autoro-

vo téma, čerpající z mnoha neexponovaných záběrů, zde dosáhlo svého naplnění. Byl jím obraz života v této obci, národopis, který Bučinu tolik ovlivnil, a pak nádherná bělokar-patská příroda. Studoval se zájmem historii venkovských krajů a tradic, které nalézal při fotografování na Horňácku, byl srostlý s touto zemí. Ukazují to mnohé zařazené fotografie. Na rozkvetlých javornických pláních zachytil například senoseče - vyrovnané řady sekáčů v bílých konopných kalhotách a košilích, opřených do kosišť, jsou oslavou prosté lidské práce a přírody. Vytvořil i svérázné portréty sekáčů při odpočinku na loukách se stopkou slivovice mezi prsty. Dramatické jsou snímky krajiny před bouřkou s nádhernými oblaky, harmonicky působí lidé zaměstnaní na polích či žena a muž jedoucí s volským spřežením domů, sžití se svým vlastním krajem, s pohledem na úzká políčka mizející pod mraky v protisvětle.

- Vlastní texty Ferdinanda Bučiny, připojené ke knize Vzpomínka na Javorník, čerpají z mnohaleté znalosti zvyků hornáckého lidu, a jsou i osobním vyznáním autora tomuto kraji. A ovšem také svědectvím o jeho pozorovacím a literárním talentu: "V chalupě, která se nám líbila jsme viděli mnoho hez-

kých talírků a obrázků, také nějaké háby, výšivky, neobvyklé knoflíky. Tady bylo nač se dívat! Babka ochotně snesla snad všechno, co měla, srdce národopisce by zaplesalo. Tak je na kopanicích skryto mnoho z lidové tvořivosti, stále jsme se o tom přesvědčovali. Ale tahle starinka nás hodně překvapila. Povídala, byla ráda že má komu, brzy jsme se dozvěděli leccos z jejího života - syna má v Americe - já za ním zítra pojedou na návštěvu - páni nevíte jak jede vlak do Veselí?" Šprýmovná babka, zdálo se nám, mysleli jsme si o tom ledacos, ale za rok jsme se přesvědčili, že v Americe skutečně byla a jak se jí tam líbilo! Některé kopanice jsou překrásně včleněny do krajiny, našli jsme i pěkné lidové malůvky na dveřích stodoly..." (18).

- Ani další knihu ze Slovácka s názvem Hornácké tváře, na jejíž konečné podobě pracoval Bučina systematicky v následujícím období, se mu bohužel také vydat nepodařilo. Možná, že právě tento nezdar přispěl k jeho zahořknutí a nechuti věnovat se nadále tvorbě obrazových publikací, vznikajících z vlastního popudu, na základě jen svého, svobodně zvoleného konceptu. Ostatní jeho vydané publikace, vyjma Pražského nokturna, jsou totiž již jen fotografickými zakázkami, byť provedenými s profesionální zodpovědností a dokonalostí.

- Zdá se (tak se alespoň v rodině traduje), že příčina neúspěchu tkvěla tentokrát ve změnách politických poměrech a kniha (respektive obě knihy), zobrazující pro režim již nežádoucí zakotvení moravsko-slováckého venkova ve starých tradicích a ne radostnou práci na společných lánech, nesměla tehdy spatřit světlo světa. V době, kdy cenzura obrazových redaktorů

Vzpomínka na Javorník, 1942

byla nejdůležitějším faktorem při vzniku jakékoliv knihy, bylo těžké uplatnit se s vlastní hodnotnou, dlouholetou a zaslouženou tvorbou, když se rozcházela s hlásanou ideologií. Bučina nebyl zajisté jediným fotografem, který se nedokázal důrazněji opřít proti nepřízni doby a prosadit se například v alternativních formách prezentace. Jako většina introvertů nahradil vzdor pohrdáním a odsoudil svou volnou tvorbu „do šuplíku“. Zvláště dílo *Vzpomínka na Javorník (Zrání)* je jedinečné v mnoha směrech a autor mu věnoval mnoho svých sil. Pevně věřím, že čas k vydání této Bučinovy pozoruhodné sbírky fotografií ještě přijde.

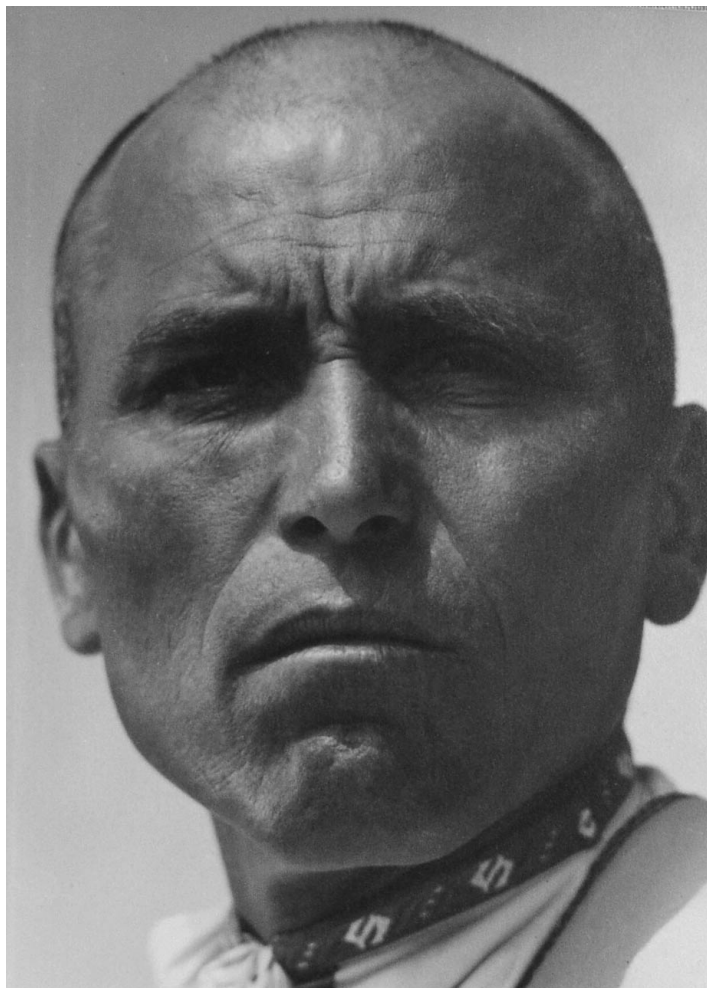
- Motto knihy *Hornácké tváře* zní: „Pro člověka je na světě nejzajímavější opět člověk.“ V maketě knihy je toto tematické předsevzetí naplněno v dějové linii zachycující běh života od kolébky do hrobu, v portrétech Javorničanů od nejmladších k nejstarším. Na knižních dvojstranách jsou jejich tváře v kontrastu spojeny s obrazy prostředí, krajiny, pracovní činnosti, ale i s detaily věcí, jež je obklopují, předurčují a lidsky charakterizují. Tato obrazová knížka byla komponována do malého formátu.

- Portréty pro tuto knížku shromažďoval Bučina za svých pobytů v Javorníku ve válečných letech 1943 - 44, jak ukazuje datování svazku tužkou.

- Třetí knihou, kterou Ferdinand Bučina připravil k vytištění jako maketu, ale která stejně jako *Vzpomínka na Javorník* nebo

Hornácké tváře nebyla zveřejněna, má prostý název *Letní den*. Je oslavou krás české země. Obsahuje převážně fotografie Českého ráje a jeho půvabné krajiny se starobylými hrady a zámky, se vzedmutými kumuly oblak, doplněné citlivě vybranými pasážemi z děl českých básníků Karla Hynka Máchy, Antonína Sovy, Fráni Šrámka, Jaroslava Seiferta a dalších. Tento soubor šesti desítek fotografií vznikl roku 1955.

- Vydání této knihy nezabránila panující ideologie, ale šlendrián, který se po změně režimu začínal již všude šířit a zabydlovat, a se kterým se Bučina při publikování svého díla nehodlal smířit. V tiskárnách šlo o neuspokojivý polygrafický výkon, nedostatek citu a profesionality při reprodukci fotografií, jejich ledabylé tiskařské provedení a nevěli zjevné poklesky a chyby napravit. To Bučinu přimělo, aby přípravy k vydání této obrazové publikace kvůli nedobré reprodukční úrovni nátisků, které mu byly v tiskárně předkládány, přerušil a nakonec zastavil. A to - jak se doma uvádí - k nelibosti rodiny, která již s honorářem počítala k naplnění určitého cíle, který se později už nepodařilo uskutečnit.

Hornácké tváře, 1943 - 1944

- Poslední ze čtyř nepublikovaných sbírek fotografií, sestavená do formy leporela, má název Praha nevšední. Jde o kvalitní soubor pražských motivů, poutavý průvodce po hlavním městě, v němž nalezneme pohledy na Hrad, Vltavu, Malou Stranu, Nový Svět a jiné části města. Pěkné jsou fotografie starých střech v protisvětle, nebo neobvyklý pohled z Týnského chrámu do sítě uliček s vývěsními štíty. Leporelo pamětihodností mělo být zřejmě určeno k prodeji návštěvníkům Prahy jako suvenýr z cesty. Proč Bučina s vydáním neuspěl a nebo se o vydání ani neucházel se nepodařilo zjistit. K fotografickým plánům Ferdinanda Bučiny, nikdy nerealizovaným, patřil záměr vytvořit obrazovou publikaci z území Kavkazu, který jej lákal nejen přírodní krásou, ale především pestrá mozaikou národů, zvyků a náboženství, souznících s jeho etnografickými zájmy. Válka, změněná poválečná doba a zřejmě i rozrůstající se rodina mu v uskutečnění tohoto plánu zabránily.

Archiv

- Bučina byl velmi trpělivý a precizní v archivní práci. Své negativy vybíral, rozstříhával na políčka a zasouval do zvláštních papírových sáčků, jež ukládal do speciálních papírových krabic s označením a údaji, o kterou monografii se jedná. Ostatní negativy řadil se záložkami a popisem do zásuvek v dřevěných krabicích. Dochovalo se jich přes sedm tisíc kusů, ve formátu nejčastěji 6x6 a 6x9 cm. Zřídka se vyskytují negativy skleněné, a to ve formátu 6x9 nebo 9x12 (ty jsou patrně nejstarší). Nejméně negativů je formátu kinofilmu a některé výstřižky pocházejí z kinematografických kamer - filmů šíře 35 mm. Jinou velkou skupinou jsou barevné diapozitivy, kterých je několik dřevěných krabic, v počtu asi tisíc kusů, převážně krajin. Dalších několik set čítají diapozitivy zátiší, vytvořené na zakázku jako vánoční, velikonoční a jiné pohlednice. Je zřejmé, že Bučina od konce šedesátých let používal výhradně diapozitivního materiálu. Černobíle přestal fotografovat asi také proto, že při stěhování z prostorného smíchovského bytu přišel o svou fotokomoru a v sedmdesáti letech věku již nehodlal budovat novou. I to se v závěru jeho života podílelo na motivaci k barevné diapozitivní tvorbě, především krajinářských záběrů, ale i blahopřejných a výročních dopisnic, jež vydával v nakladatelství Orbis.
- Kvalitních dobových zvětšenin se dochovalo pouze několik stovek. Nej kvalitnější původní autorovy fotografie jsou z příprav maket knih, a to vydaných i nevydaných. Soudím, že pokud neměl nějaký důvod jakkoli uplatnit své fotografie, ponechal je často jen v negativní podobě. Některá témata jsou vykopírována 1:1 v kontaktech. Krabice s názvem „reportáže“ obsahuje 29 pečlivě vytríděných zkontaktovaných negativů, ty byly určeny pro otištění do časopisů. Součástí je i seznam textů, které Bučina sám psal, a které pak jako doprovod fotografií v žurnálech vycházely (19).

- Bučina téměř vůbec nevystavoval, ačkoli mnoho jeho fotografií je skvělých a jistě by sklídl úspěch, kdyby se pro to rozhodl. Důvod jeho nevěle k vystavování fotografií tkvěl v jeho vlastním nezájmu, uzavřenosti a snad i menší míře sebevědomí se veřejně prezentovat. Také v jeho okolí se patrně nenašel nikdo, kdo by ho k výstavě přiměl a s organizací takové akce mu pomohl. V neposlední řadě hrála důležitou roli také skutečnost, že od roku 1955 nebyl ve Svazu výtvarných umělců, odkud dobrovolně vystoupil pro osobní neshody s jeho vedením (nemohl tedy například vystavovat ve svazových galeriích).

Fotografická témata

- V životní dráze Ferdinanda Bučiny byla tři klíčová fotografická témata, která jeho tvorbu rozhodujícím způsobem ovlivnila. Na začátku to byla Podkarpatská Rus (kam se vlivem změny poměrů už nemohl vrátet), pak dlouhotrvající cyklus o lidech a kraji Moravského Slovácka a konečně Praha, kterou fotografoval nejdéle. Zatímco první dva fotografické okruhy byly již výše podrobněji zmíněny, vyžaduje si téma Prahy ještě určitého doplnění.
- Rodná Praha byla Bučinovi blízkým tématem a předmětem uvážlivých fotografických počinů (Pražské nokturno), často ale vycházel z domu jen tak s aparátem přes rameno, aby snímal denní život ve městě a jeho ulicích.
- Zvláštní je, že právě z tohoto okruhu jsem našel v jeho archivu většinu nikdy nevykopírovaných negativů, oproti předcházejícím tématům, které vždy alespoň částečně zpracoval ve formě makety pro tisk nebo alespoň zhotovil řadu kontaktních kopií. Zůstává tedy otázkou, s jakým cílem tyto fotografie pořizoval. Několik desítek menších zvětšenin, především architektury (např. Malá Strana, paláce, kostely, Pražský Hrad atd.) byly určeny k obchodním účelům, jako fotobanka, k přehlednějšímu vyhledávání a nabízení konkrétních motivů. Některé z fotografií vycházely v dobových časopisech Ahoj, Květy, Ozvěny, Vlasta a dalších periodikách, ale většina zůstala jen v negativní podobě, navzdory jejich nepochybné fotografické kvalitě. Praha byla pro jeho fotoaparát vždy vhodnou kulisou, ať už šlo o architekturu starého města, nebo vůbec kouzlo tehdy ještě volných ulic a náměstí bez aut a turistů. Postihoval atmosféru svého města, často v odpoledním a podvečerním slunci. Je to patrné zvláště ve fotografiích průchodů, dvorků, nábřeží a mostů, parků a zahrad. Na jeho fotografiích se objevují různé světelné nálady, dokonale obrazově zvládnuté, například skupinky lidí v parku na Letné s nízkým odpoledním sluncem, nebo muž s balíkem novin v protisvětle u Týnského chrámu. Také život na tržišti lze nalézt na řadě jeho snímků z Havelského náměstí. Ženy s květinami a průhledy z podloubí, staré nápisy a vývěsní štíty obchodů datují tyto záběry do let předmnichovské republiky. Pozoruhodné jsou fotografie zaznamenané

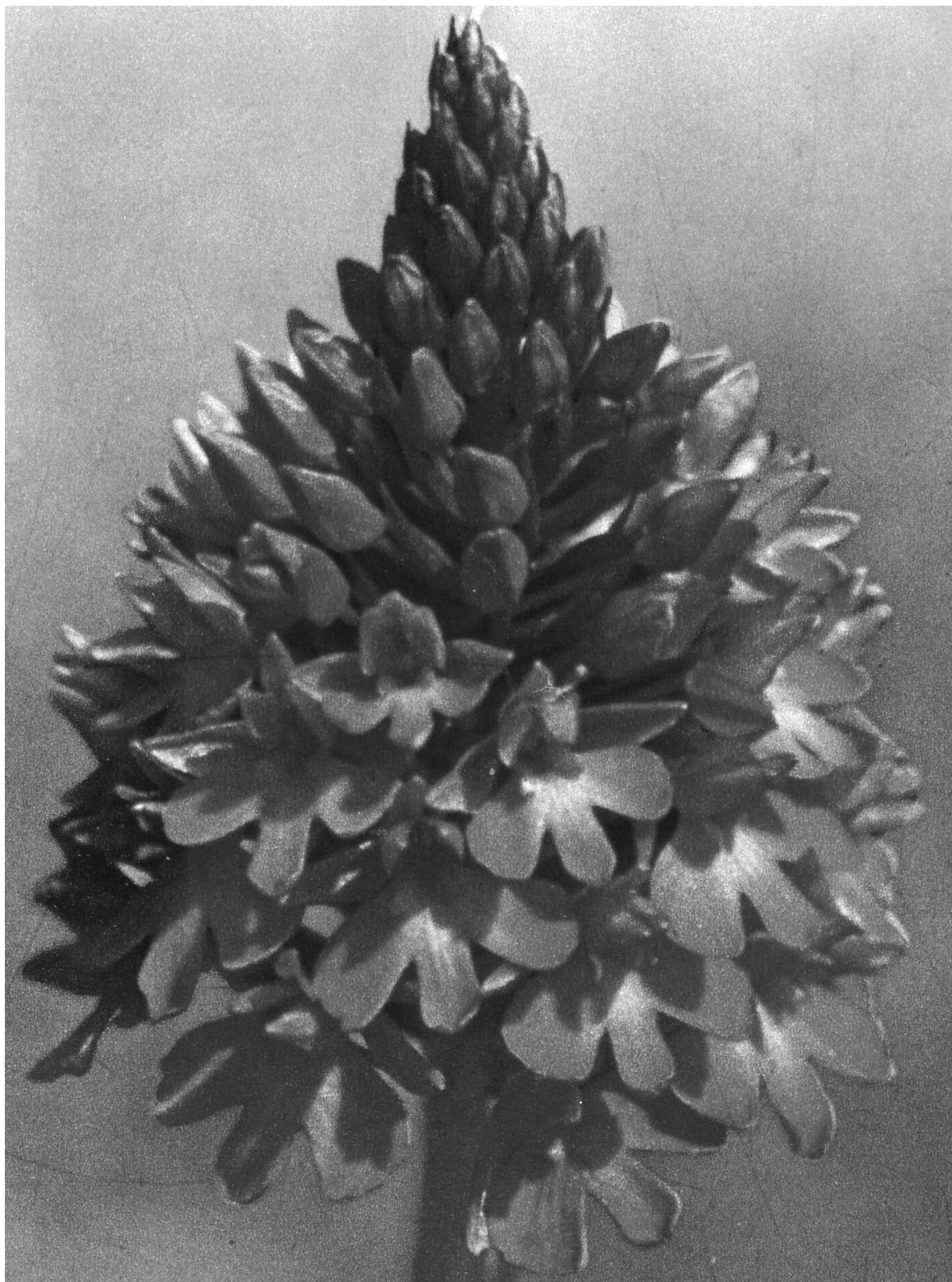
vající dění ve městě éry dnes již dávno minulé, třeba snímek zapřažených volů s uhlím na Alšově nábřeží, zamrzlá Vltava s bruslicími postavami, náplavka s rozestavěnými loděmi nebo večerní snímky z pouti kdesi na periferii. A mnoho dalších dobových každodenností. Rád nacházel i místa, odkud se Praha obvykle nefotografovala. Svědčí o tom např. výjimečný pohled na město z Rajské zahrady na Žižkově, nebo pohled na noční Žižkov z Vítkovského kopce aj. Snímky mají neklamnou historickou hodnotu a ovšem neopakovatelný dobový a výtvarný půvab.

- Chybou však je, že u většiny těchto dnes již historických dokumentů schází autorova datace a místopis, a tak lze usuzovat jen z dobové módy či z různých reálií, kdy a kde autor zmačknul spoušť.

Barevná fotografie

- Barevná fotografie se objevuje poprvé v roce 1907 pod názvem Autochrom. Šlo o inverzní materiál, vyvinutý bratry Lumiérovými, tvořený obarvenými zrnky škrobu. Jeho výroba postupně zlepšovaná pod značkou fy Societé Lumière, dožila vedle novějších a úspěšnějších technologií až do r.1955. Autochromy jsou vlastně diapozitivy. Mají tlumené barvy a při pohledu pod lupou jsou zřetelné obarvené částice, tvořící obraz.
- Ferdinand Bučina fotografoval na Autochromy – Filmcolory - poprvé v roce 1936 (20). Bohužel se tyto snímky, pořízené na Podkarpatské Rusi, nedochovaly. Ve svém denníku pouze zmiňuje, že je odeslal k vyvolání do Prahy (21). Dochovalo se jen 18 kusů žánrově různých motivů (6x9 cm). Jsou to nejstarší známé autorovy barevné práce, datované rokem 1937. Šlo patrně o experiment nebo test materiálu, ke kterému se v dalších letech už nevracel (22). Jde však o velmi pěkné, autenticky působící a dnes už i historicky cenné záběry. Největší jejich část tvoří skupina s národopisnou tematikou. Patří mezi ně například shromáždění lidí u poutního kostela sv. Antoníčka nad vsí Blatnicí na Slovácku a portrét dívky v kroji tamtéž, ale i portréty lidí z Tasova a chlapců z Nivnice, také v krojích. Jsou to zároveň autorovy nejranější fotografie, které dokazují jeho zájem o folklór. Je pro něj příznačné, že možnosti tehdy ještě nedokonalé barevné fotografické technologie se rozhodl ověřit právě na pestrosti lidových slováckých krojů. Mezi další Bučinovy autochromní práce patří dvě fotografie hradu Karlštejna a zámku Lednice. Zajímavý je také pohled na Liščí horu v Krkonoších a snímek nádherných modrých hořců tolitových tamtéž. Další motivy patří portrétům jeho tchána s tchýní při odpočinku na chatě v Měsíčním údolí na Konopišti. Pěkný je i obrázek manželky v plavkách, označený jako zkušební snímek.
- První barevné Bučinovy fotografie jsou v každém ohledu pozoruhodné a tak se nezdá, že příčinou pauzy, která v jeho barevné tvorbě nastala, bylo to, že jej autochromní materiál svými

vlastnostmi odradil. Spíše svou roli sehrála skutečnost, že po roce 1938 byl znemožněn mezinárodní obchod a tím i dostupnost nových barevných materiálů.

- Dalšími barevnými snímky v autorově archivu je několik políček kinofilmu - nočních snímků pasáže s neony na Václavském náměstí a rozsvícených kolotočů neznámo kde. Snížená barevnost namodralých fotografií z dobových negativů zdůrazňuje dojem noci. Dle zachycených chodců na fotografiích pasáží lze usuzovat, že jde o šedesátá léta. Zda šlo o experiment nebo zakázku nelze

již zjistit. Je však na místě podotknout, že nedlouho předtím fotograf intenzivně pracoval na knize Pražské nokturno, kde se zabíral noční fotografií ve velké míře, ovšem v černobílém provedení. Ojedinělou výjimkou je barevný diapozitiv 9x9 cm zobrazující převrácenou pramici kdesi v zimní noci na nábreží pod plynovou lampou.

- Ferdinand Bučina se s až do svých šedesáti let nevěnoval barevné fotografii často. Využíval ji ale při fotografování živé přírody, kde pro něj byla barva pomocnou rukou, neboť právě tam, kde se soustředil na makro-detaily ze života rostlin a hmyzu, mohl dosáhnout maximální obrazové věrohodnosti a také barevnosti. Mnoho času věnoval fotografování květin, zejména orchidejí, ale také obyčejného polního kvítí, jako červených máků nebo chrpy. Některé snímky jsou pořízené s velkým smyslem pro detail a s nepřehlédnutelným zájmem o reálnou podobu a stavbu květů, z nichž se ovšem jejich přirozená krása nikdy nevytrácí. Bučina byl fotografem a napůl botanikem zároveň. Dokládala to nejen řada rostlinopisných příruček v jeho knihovně, ale i sbírka vlastních fotografií a diapozitivů, na nichž se skví spousty vzácných květin, jež možná dnes ve volné přírodě už ani nenajdeme.
- Je pochopitelné, že právě květiny ho k barevnému zpracování vybízely. Některé fotografie pořízené dříve za tímto účelem černobíle, byly poté v tisku kolorovány, například v knize Co viděli děti na louce, která je přírodě cele věnována. Šlo o tehdy běžnou praxi, jak získat z černobíle fotografie barevnou. Nijak ho to však neuspokojovalo. Je nutno uvést, že jeho fotografie rostlin působí naprosto realisticky, neměl zájem posunout snímky do jiné roviny než věcné.
- Při fotografování zblízka si počínal s technickou zručností a sám si k tomu připravil řadu pomůcek. Experimentoval s blesky a používal malované pozadí z papíru, které nosil do terénu sebou. Samozřejmě používal stativ. V interiéru - doma - využíval zadních projekcí a sám si barevné fotografie zpracovával. Víím, že neměl tehdy vhodný kinofilmový fotoaparát, a tak si u barrandovských mechaniků nechal zhotovit kazetu na kinofilm, která adaptovala robustní zrcadlovku Mentor používanou na formát 6x9 cm tak, aby s ní mohl fotografovat housenky motýla babočky kopřivové a jejich přeměnu v motýla, které za tímto účelem choval za oknem. Tyto a jiné fotografie hmyzu a rostlin s úspěchem publikoval v časopisech a knihách své doby (23). Pěkné jsou i makro snímky vosy na jablku, které nebyly nikde otištěny ani prezentovány. Jsem přesvědčen, že Bučina byl ve své době v této specializaci jedním z předních profesionálních fotografů.
- V pokročilém věku přestal pracovat ve fotokomoře a s jiným než vlastním zpracováním černobíle fotografie nebyl spokojen, neboť jen on sám dovedl ze svých černobílých negativů pořídit fotografie v plné škále jejich šedivých polotónů. Fotografoval tedy pouze na inverzní nebo negativní barevný materiál, který třídil, archivoval, paspartoval nebo rámoval pro diaprojekci. Vracel se na místa která už znal, hodně fotografoval v jižních Čechách, v okolí Cerhonic, kam jezdil na letní byt. Své diapozitivy z tohoto období zařazoval do složky nazvané Alšův kraj, podle malíře Mikoláše Alše, který se v nedalekých Miroticích narodil. Motívem jeho fotografických cest po kraji byly kromě rostlin také rybníky, cesty, chalupy a zátiší. Nutno podotknout, že tyto snímky většinou již nejsou obrazově výjimečné. Mají mnohdy pouze hodnotu vzpomínky pro autora nebo jen dokumentární charakter, jako celá řada jeho diapozitivů z let následujících, kdy trávil své poslední letní pobyty v Českém ráji.

Ferdinand Bučina v kontextu s československou fotografií venkova

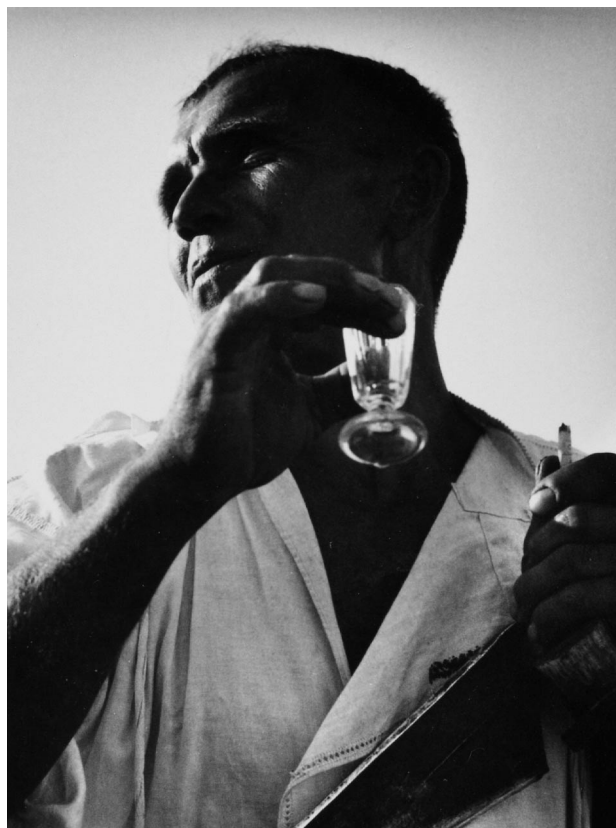
"V sobotu 28. října shlédl jsem film Karla Plicky - folklóristy a etnografa - velkého nadšence a ctitele našeho krásného Slovenska - "Zem spieva". Tento film tak krásný ve svém oboru - zanechal ve mně mnoho příjemných představ a impulsů ..." Tyto řádky si Bučina poznamenal dne 30. 10. 1933 do svého zápisníku.

- Ferdinand Bučina se s Karlem Plickou osobně neznal, pojil jej však s ním zájem o folklór a vztah k etnografii. Oba autoři fotografovali prosté venkovany. Plicka hodně cestoval, poznal mnoho míst a obyvatel Slovenska k nimž se pak s fotoaparátem vracel, aby je zachytil. Některá jeho spodobnění obyvatel chudých krajů jsou sociální výpovědi jejich pravého stavu, jiné zase monumentalizují folklór. Ve fotografiích dětských her a tanců lze nalézt spojitost mezi Plickou a Bučinou, jejichž obdobně pojaté záběry vyjadřují radost z lidových her. Ve své podstatě jsou snímky obou autorů oslavou tradic a původních hodnot prostých lidí.
- Ferdinand Bučina fotografoval dlouhodobě v Javorníku pod Bílými Karpaty na Moravě. Soustředil se na jedno místo, zachycoval krojované vesničany, každodennosti v jejich rodinách, řemesla i namáhavou práci na polích. Do knih zařadil mnoho pohledů kulturní krajiny a přírodní krásy kraje. Podle jeho představ působí lidé na fotografiích vždy harmonicky v souladu se vším co je obklopuje, Bučinův postoj k životnímu stylu na slováckém venkově byl po všech stránkách vstřícný, v mnohém až shovívavý. Nezajímaly ho sociální poměry, nebyl obrazově kritický. Proto nelze označit jeho přístup, s nímž zachytil život v tomto kraji za zcela dokumentární. Není ani idealizovaný. Díky Bučinovu zaujetí tématem, jeho vnitřnímu přesvědčení a talentu je jeho výpověď o Slovácku obrazově vyvážená, výrazově silná a přesvědčivá.

• Plicka i Bučina byli nejen fotografové, ale i režiséři a kameramané filmů. Oba autoři vždy dbali na to, aby na snímcích nechyběla bohatá oblaka, což byl nepochybný dobový úzus, který je patrný i v celé tehdejší kinematografii. To do jisté míry předurčovalo některé obrazové souvislosti v jejich fotografiích krajiny i měst. K autorům kteří fotografovali Český venkov patří také Jan Lukas. Toho ovšem nezajímaly kroje a zvyky na vesnicích, byl protipólem fotografů zobrazujících tyto hodnoty. Zaměřoval se na spontánní snímání reality. Lukasovi rok po druhé světové válce vyšla kniha *Země a lidé*. Ta se stala na dlouhou dobu vzorem pro mnoho dalších fotografů. V této monografii z Bučinovy pozůstalosti jsem našel věnování tohoto znění: „*Ferdinandu Bučinovi, příteli a konkurentu na památku Jan Lukas 21.3. 1947*“ Oba fotografové – vrstevníci se dobře znali, potkávali se v redakcích obrazových časopisů, kde oba hojně publikovali. Dalším Bučinovým generačním druhem a osobním přítelem byl fotograf Ladislav Sitenský. Ten v bilanci ke svým osmdesátým narozeninám v MF Dnes 24. 3. 1999 říká „*Jediným mým vzorem byl Ferdinand Bučina. Od toho jsem si nechával radit*“ (24).

• Vráťm-li se k Bučinovým fotografiím lidí a země na Javornicku, nabízí se srovnání i s jeho vrstevníkem Martinem Martinčkem, který patřil mezi nejlepší dokumentární a krajinářské fotografie na Slovensku. Oba autory přitahovala dlouhá políčka a úzké meze vytvářející v obděláné krajině geometrický dojem, dnes již dávno zmizelý vlivem kolektivizace zemědělství. Jistý rozdíl byl však v obrazovém pojetí obdobných námětů a motivů, krajiny i lidí u obou tvůrců. Martinček se zajímal o osudy starých horalů, typů žijících na samotách a v odlehlých končinách pod Tatrami. Nacházel představitele nejružnějších životních údělů a odpovídajícím způsobem tyto prosté, ale velmi svérázné typy zobrazoval. Svými snímky zobrazoval život svérázně - takový jaký nacházel (25).

• Bučina nebyl tak bezprostřední, pracoval podle připraveného scénáře, vytvářel v jeho duchu obrazové knihy a doprovázel je svými texty. Šlo mu rovněž jako Martinčkovi o zachycení mizejícího světa, ale viděného lyricky, v jistém souznění většiny jeho přirozených složek. I když se s těžkými úděly lidského života na Horňácku jistě setkával, záměrně se jim vyhýbal, aby nepoškodil to co si předsevzal. Sdělnost a přesvědčivost své výpovědi tím neporušil z příčin, které byly z příčin, které byly již řečeny výše. Martinček často požíval objektivy velmi dlouhých ohnisek, které volil většinou u krajinářských záběrů, podobně zachyceny jsou také některé postavy. Naproti tomu zobrazoval neživý svět a architekturu dědiny širokými objektivy. Bučina fotografoval většinu záběrů dvouokou zrcadlovkou bez možnosti výměny objektivu. Chtěl-li nasadit dlouhý objektiv používal robustní přístroj Mentor s ohniskem 250 nebo 450mm. Široký objektiv neměl.

Vzpomínka na Javorník, 1942

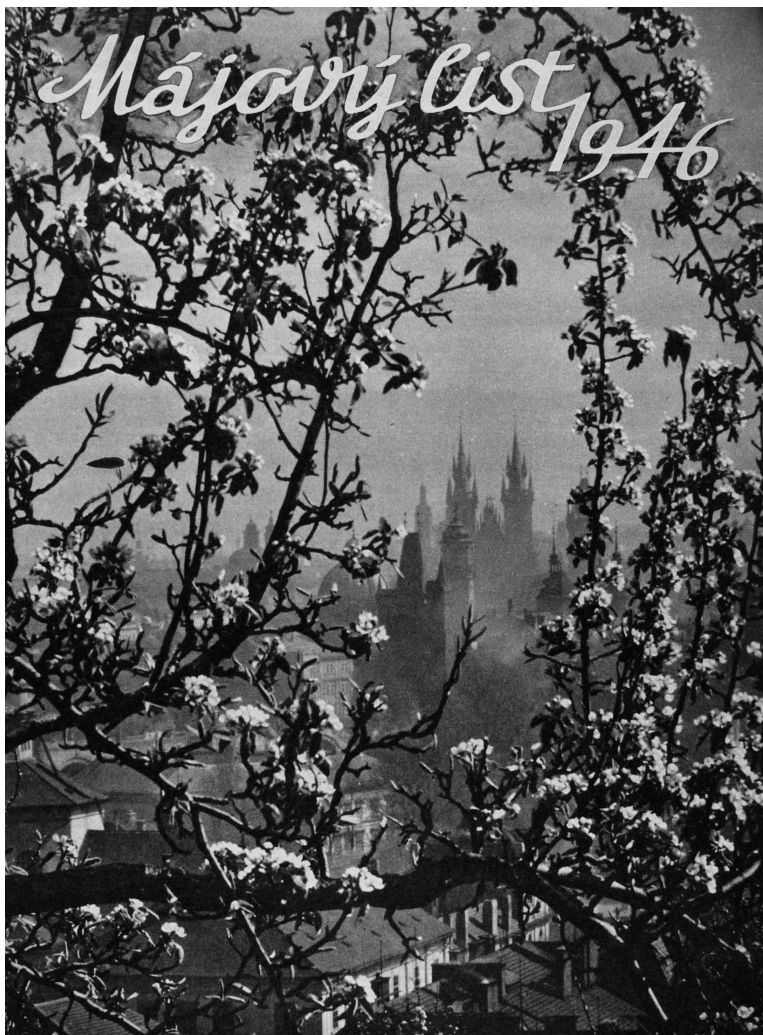

Závěr

- Bučina se na svět nedíval jen přes matnici fotoaparátu, ale také často okeničkou filmové kamery. Obojí se po dlouhá léta stalo jeho povoláním. Ať už to byla fotografie nebo film, je nutné oddělit jeho tvůrčí činnost od práce na zakázku. Tu část fotografické práce, která byla pro něj pouze obživou, není těžké odlišit od jeho skutečného díla (26).
- V jeho kinematografické praxi, při práci zpravodaje Československého filmu nebo později v Propag filmu a Krátkém filmu šlo vždy o zaměstnání. Některé filmy sám režíroval a mohl tak výsledek zřetelně ovlivnit. Vytvořil si tím podmínky k zajímavé práci, která jej převážně živila a třebaže se nevyhnul natáčení májových průvodů apod., brzy dosáhl u filmu dobrého postavení a určité specializace (přírodní snímky). Přesto toto zaměstnání s razítkem v občanském průkazu opustil hned v den zákonného nároku na penzi. Snad proto, že práce ve filmařském týmu může být konfliktní, což nevyhovovalo Bučinovu založení. Jeho srdce patřilo fotografii. Když fotografoval, šel za motivem z vnitřního přesvědčení, z tohoto svobodného jednání vznikla nejlepší část Bučinova díla. Autorské zvětšeniny pro makety nevydaných knih jsou provedeny s největší pečlivostí - brilantnost, rozsah polotónů, hloubka a ostrost jsou znakem jeho pílě na těchto svazcích skvělých fotografií. Byl nesmírně svědomitý při zpracování naexpozovaného materiálu a požadoval také od polygrafie nejvyšší kvalitu tisku.
- Je důležité se zmínit, že téměř vždy doprovázel své fotografie vlastním textem. Několik knih a desítky článků jsou jím napsány s lehkostí a stylistickou barvou, stejně jako popisky ke stovkám

fotografií otištěných v dobových časopisech. (jejich výčet je uveden na konci práce v seznamech) Na Bučinu nijak nepůsobily vlivy moderní a avantgardní fotografie, s nimiž se jistě setkával (27). S fotografií neexperimentoval, nemanipuloval ani nevytvářel žádné montáže (28). Jeho dílo je prosté odboček či slepých uliček a je svým způsobem uzavřené. Plnil pouze to co si s rozmyslem předsevzal. V pozdních sedmdesátých letech věku Bučinova fotografická tvorba končí. Pak už jen užíval poklidná léta stáří ve styku s přírodou a probíral se svým archivem fotografií a deníky. Svě, často už nefunkční fotoaparáty ukládal na dno skříně a volný čas trávil v křesle u svého psacího stolu s výhledem do zahrady. V této době jsem ho často navštěvoval, s fotografií jsem pozvolna začínal, a on mně radil a vzpomínal na to nejlepší, co v životě zažil. Jednoho osudného dne na podzim roku 1994 před dveřmi svého bytu zakopl, upadl a přivodil si komplikovanou zlomeninu nohy. Utrpení a psychické strádání v nemocnici neunesl a 10. listopadu ve svých 85. letech zemřel. Byl hloubavým a uzavřeným člověkem, který často potřeboval být sám, aby přemítal o lidském bytí a o svých fotografických a filmových záměrech, jejichž obrazové ztvárnění si předsevzal. Jeho život, jakkoli navenek klidný až pokojný, byl vnitřně pestrý a vlastním dílem naplněný. A v té tiché zaujatosti svou tvorbou byl, jak soudím, hlavní zdroj jeho úspěchů. Byť není jméno Bučina v dějinách československé fotografie pevně zakotveno, právem tam patří.

Fotografie, reportáže a texty publikované v časopisech a novinách od r. 1936

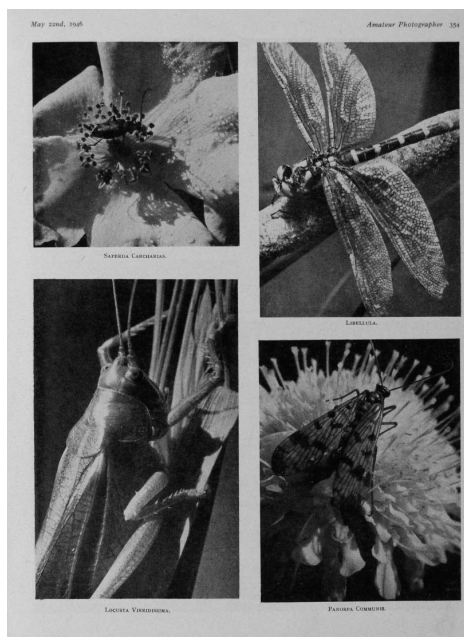
- Rostliny vítají Jaro, Ahoj, 1936, č. 14, str. 14
- Američtí bisoni na Slovenských lesích, Ahoj 1936, č. 31, str. 6
- Vory jedou, Ahoj, 1936, č. 34, str 10 - 11
- Na poloninách, Ahoj, 1936, č. 36, titul. str. + str 9 -10
- Máj, Ahoj, 1940, str. 13.
- Můj přítel Pedro, Ahoj, 1941, č. 31, titul. str.
- Ahoj , 1936 č 40, str. 7 - 8, První podzim malého poníka
- Říjen v oboře, Ahoj, 1936 č. 42, str. 14
- Zázrak Australské přírody, Ahoj 1936, č. 47, str 6 -7
- Vesele do nového roku, Ahoj, 1941, č. 52, titul. str.
- Praha, Most, 1941, č. 12, str. 2, 5 - 6.
- Fotografie z Podkarpatské Rusi, Illustrierte zeitung, 1942, č. 99, str. 376 - 377.
- S Pop Ivana na Hoverlu, , Ozvěny, 1937, str. 10- 11
- Nová budoucnost, Ozvěny, 1938, č. 50, titul. str.
- Zima na slovácké vesnici, Ozvěny, 1941, č. 1, titul. str., str. 12 - 13.
- Stopy pěti dílů světa ve sněhu, Ozvěny, 1941, č. 6, str. 8 - 9.

- Melodie naší země, Ozvěny, 1941, č. 40, titul. str.
- Kamenná perla Moravy, Ozvěny, 1941, č. 35, str. 10 - 11.
- Praha, Ozvěny, 1941, č. 7, titul. str.
- A zvony vyzváněly k vzkříšení, Ozvěny, 1941, č. 15, titul. str.
- Ve zbožném plání, Ozvěny, 1941, č. 22, titul. str.
- Oblaka našich prázdnin, Ozvěny, 1941, č. 34.
- Zrání pod lupou, Ozvěny, 1941, č. 43, str. 7.
- Lidé z Javorníka, Ozvěny, 1941, č. 50, titul. str.
- Proměny lesa, Ozvěny, 1942, č. 31, str. 8 - 9.
- Rybář lesy, Ozvěny, 1942, č. 42, str. 6 - 7.
- Město v závoji podzimu, Ozvěny, 1942, č. 48, str. 6 - 7.
- Pilný tkadlec, Ozvěny, 1943, č. 47, titul. str.
- V mlze - závoji podzimu, Ozvěny, 1943, č. 48, titul. str.
- Vážný advent, Ozvěny, 1943, č. 51, titul. str.
- S jarním větrem, Ozvěny, 1944, č. 12, titul. str.
- V letní krajině, Ozvěny, 1944, č. 29, titul. str.
- 5 let trávy, Ozvěny, 1944, č. 36, str. 6 - 7.
- Čistý list dívčí tváře, Ozvěny, 1944, č. 49, titul. str.
- Předjaří na Moravském Slovácku, Květy, 1951, č. 10, titul. str.
- Chlapec z Hornácka, Květy, 1951, č. 12, titul. str.
- bez názvu, Květy, 1952, č. 20, titul. str.
- Přišlo jaro, Květy, 1953, č. 16, titul. str.
- Hrad Rábí, Květy, 1953, č. 20, titul. str.
- bez názvu, Květy, 1954, č. 51, titul. str.
- Tatry, Květy, 1956, č. 12, str. 2.
- Javorina, Květy, 1956, č. 7, str. 2.
- Chlapci z Javorníku vítají jaro, Květy, 1956, č. 11, titul. str.
- Pohled na Prahu ze Seminářské zahrady, Květy, 1956, č. 20, titul. str.
- A bude posvícení!, Květy, 1956, č. 41, titul. str.
- folklór, Květy, 1957, č. 16, titul. str.
- Motýl, Květy, 1957, č. 21, titul. str.
- Pojďte!, Květy, 1957, č. 24, titul. str.
- Na Vltavě u Císařské louky, Květy, 1957, č. 6, str. 2.
- Z Moravského Slovácka, Květy, 1957, č. 26, str. 2.
- Křest prázdninového přátelství, Květy, 1958, č. 34, titul. str.
- Zimní radosti, Květy, 1960, č. 6, titul. str.
- Žně, Vlasta, 1951, č. 30, titul. str.
- bez názvu, Vlasta, 1956, č. 22, titul. str.
- Praha pod sněhem, Vlasta, 1957, č. 3, titul. str.
- Listopadový den, Vlasta, 1957, č. 48, titul. str.
- Bohatství pro příští generace, Vlasta, 1981, č. 18, str. 8.
- bez názvu, Vlasta, 1981, č. 33, titul. str.
- bez názvu, Vlasta, 1982, č. 31, titul. str.
- Tady je krása všude, Vlasta, 1983, č. 38, str. 16 - 17.

- V kraji Jánošíkově, Vlasta, 1984, č. 36, str. 16 - 17.
- Zatahujeme, Nový svět, 1846, č. 23.
- bez názvu, Nový svět, 1947, č. 6, titul. str.
- Poslední otavy z horských luk, Nový svět, 1947, č. 19, titul. str.
- bez názvu, Nový svět, 1948, č. 19, titul. str.
- bez názvu, Nový svět, 1948, č. 22, titul. str.
- Nedělní odpůldne na našem venkově, Nový svět, 1949, č. 3, titul. str.
- Kdo byl Don Benito?, Nový svět, 1959, str. 14.
- bez názvu, Haló noviny, 1947, č. 46, titul. str.
- Praha, Haló noviny, 1948, č. 14, titul. str.
- bez názvu, Haló noviny, 1948, č. 36, titul. str.
- W Jaworniku czeskim przed zabawa, Przyjaciotka, 1949, č. 13, titul. str.
- bez názvu, Przyjaciotka, 1949, č. 34, titul. str.
- bez názvu, Przyjaciotka, 1952, č. 11, titul. str.
- All children number, Picture post, 1945, č. 13, titul. str.
- bez názvu, Welt-Illustrierte, 1953, č. 25, titul. str.
- Voda v klínu skal, Pestrý týden, 1939, č. 21, str. 2.
- Bílá Telč, Pestrý týden, 1941, str. 12 - 13.
- Pohled na Valdštejnské náměstí, Pestrý týden, 1941, č. 18, titul. str.
- Hrad Pernštejn, Pestrý týden, 1941, č. 50, titul. str.
- Večer v Prachovských skalách, Salon, 1941, str. 8 - 9.
- Karlštejn, Svět v obrazech, 1946, obálka.
- Světla Nerudova dětství, Svět v obrazech, 1959, č. 4, str. 2.
- folklór, Beseda, 1946, č. 18, titul. str.
- Kéž jsou požehnány, Beseda, 1946, č. 27, titul. str.
- Bohatství z východních hranic republiky, Beseda, 1946, č. 26, titul. str.
- folklór, Beseda, 1948, č. 13, titul. str.
- folklór, Beseda, 1948, č. 45, titul. str.
- bez názvu, Beseda, 1952, č. 12, titul. str.
- Velikonoce, České slovo, 1937, č. 8, titul. str.
- Javorina, České slovo, 1937, č. 7, titul. str.
- Moravské Slovácko, České slovo, 1937, č. 17, titul. str.
- Lanžhotské děvče s krásnými džbány, Pražanka, 1940, č. 6, titul. str.
- Cestou na ranní pobožnost, Pražanka, 1941, č. 2, titul. str.
- Na únorovém slunečku před chatou, Pražanka, 1941, č. 7, titul. str.
- Když vykvete první ocún, Pražanka, 1941, č. 36, titul. str.
- Voraři na Bílé Tise, The National Geographic, 1938, k článku Czechoslovaks, yankees of Europe by John Patric, str. 211(29).
- My Friend Pedro, Amateur Photographer, 1946, č. 2986, str. 80.
- Down to Ten Centimetres, Amateur Photographer, 1946, č. 3002, str. 353 - 354.
- Praha, Věstník fotografů, 1946, č. 12, str. 138.
- Stolár Kýša, Československá fotografie, 1947, č. 1, str. 8.
- Don Pedro - Chléb náš ... - Polo kleče ..., Československá fotografie, 1947, č. 2, str. 21.
- bez názvu, Československá fotografie, 1947, č. 10, str. 146, 147, 149.

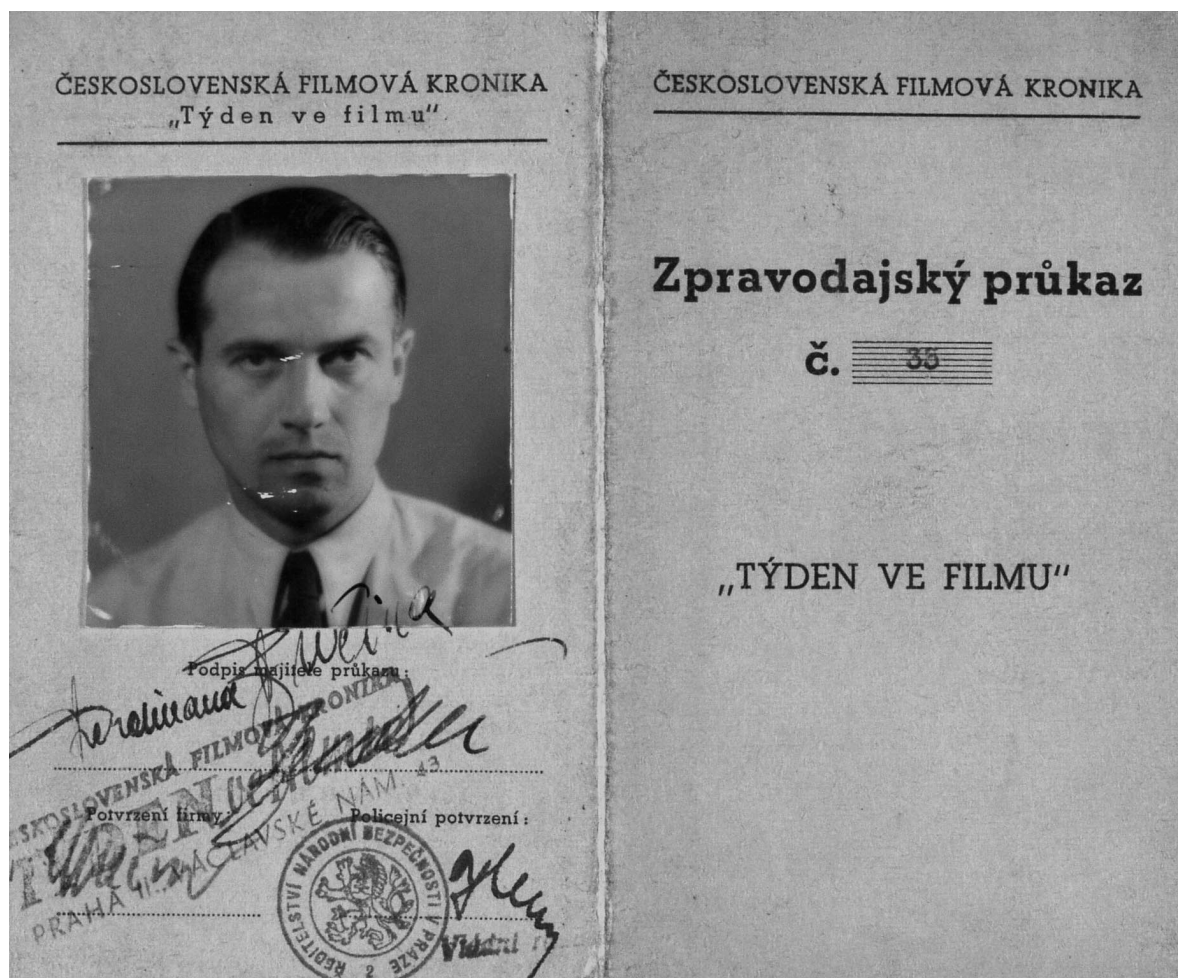
- Profily, Československá fotografie, 1960, č. 3, str. 40.
- Hornácké tváře, Zpravodaj fotografů, 1947, č. 1, str.6.
- Český ráj, Fotografie, 1947, zadní přebal str. 56.
- Tváře nejryzejší – článek + fotografie z cyklu Lidé z Javorníka , Fotografie , 1947, č. 7, str. 3.
- bez názvu, Květen, 1946, č. 1, titul. str.
- Moravské Slovácko, Československo, 1947, č. 8, str. 471 - 476, 481 - 482, 484 - 485, 487 - 488, 495, 499 - 500, 502 - 507, 509 - 511, 513 - 514, 527.
- bez názvu, Májový list, 1946, titul. str., str. 5, 11.
- Fly on the nose, Leader magazine, 1946, č. 47, titul. str.
- Chodské děti, Zdravý svět, 1947 - 48, č. 7, titul. str., str. 51, 51.
- J. Trnka, Regards, 1947, č. 82, str. 5.
- Telč, Im Herzen Europas, 1958, str. 15 - 17.
- Praha, Im Herzen Europas, 1958, str. 2, 4 - 5.
- Die schule ist aus, Im Herzen Europas, 1958, str. 4 - 7.
- Boží tělo v slováckých Kosticích, Eva, 1940, č. 10, str.10 - 11, titul. str.
- Slovácké kolovrátky, Eva, 1940, č. 7, str. 12 - 13.
- Hornácké šijačky, Rada žen, 1946, č. 2, titul. str., str. 6 - 7.
- Zima na Moravském Slovácku, Rada žen, 1946, č. 3, titul. str.
- Podjaří, Rada žen, 1946, č. 10, titul. str.
- Do dědiny přišla zima, Rada žen, 1946, č. 50, titul. str., str. 6 - 7.
- bez názvu, Život v obrazech, 1948, č. 31, titul. str.
- bez názvu, Život v obrazech, 1948, č. 36, titul. str.
- bez názvu, Život v obrazech, 1951, č. 4, titul. str.
- Má milá, Květen, 1945, č. 25, titul. str.
- Zimní večery na Hornácku, Květen, 1946.
- Zima na Slovácku, Květen, 1946, č. 3, titul. str.
- Slavná pouť, Květen, 1946, č. 25, str. 5.
- bez názvu, Květen, 1946, č. 30, titul. str.
- Zimy hornáckých žen, Žena českého venkova, 1944, č. 3, titul. str.
- bez názvu, Žena českého venkova, 1944, č. 52, titul. str.
- Zima na moravské dědině, Žena českého venkova, 1945, č. 7, titul. str.
- folklór, Hvězda, 1940, č. 15, titul. str.
- Velikonoce, Svobodné slovo, 1954, str. 3.
- bez názvu, Pionýr, 1958, č. 8, titul. str.
- bez názvu, Vedoucí pionýrů, 1957, č. 7, titul. str.
- bez názvu, Tep nového Zlína, 1946, č. 33, titul. str.
- portréty lidí z Javorníka, Lidové noviny, 23.8. 2000
- výstava ve Velké nad Veličkou, Bílé Karpaty, 2000

Sestaveno dle výstřižků a časopisů z archivu Ferdinanda Bučiny a jiných tiskovin.

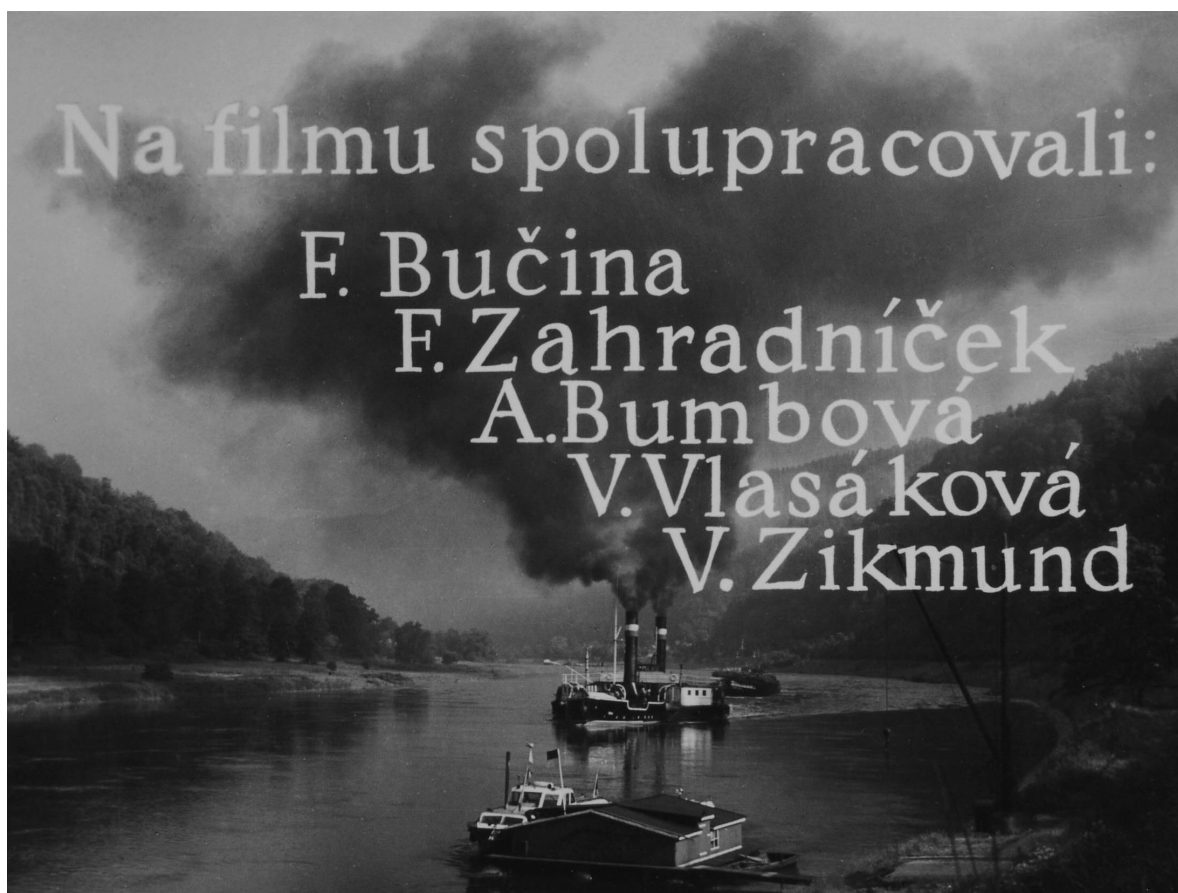
Seznam textů Ferdinanda Bučiny k fotografickým reportážím

- Don Pedro
- Můj přítel syslík
- V zemi polonin
- Na farmě stříbrných lišek
- Ruka plná divů
- Bílá Telč
- Prázdniny uprostřed velkoměsta
- Oblaka krajem táhnou
- Peleta v trávě
- Rybář lesa
- Oheň tvořivý
- Orchideje na našich loukách
- Zvířátka v lidských rukou
- Kamenná perla Moravy
- Boží tělo v Podluží
- Večer v Českém ráji
- Stý užitek
- V Jablkynické oboře
- Město v závoji podzimu
- Vory jedou
- Zbytek prasněta
- Nálady
- Veliký svět nepatrných
- Mistr masky
- Zlato na loukách
- Indie v Evropě
- Tvář lesa
- Vzpomínám na Javorník

Filmové reportáže promítané v kinech do r. 1946

- V Jablkynické oboře, Československý filmový týdeník, 27. 11. 1936.
- Podkarpatský bůvol, 13. 11. 1936.
- Opičky našich lesů, Čs. film. týd., 25. 12. 1936.
- Moravian wedding, Univesral News Real N. Y., 1938.
- Jízda králů, Čs. film. týd. = Aktualita, 2. 6. 1939.
- X. slet všesokolský, 1938.
- Výlov rybníka Svět, 11. 1938. Aktualita - 48/38 (30).
- Neděle ve Žďaru na Slovensku, UFA, 3. 3. 1939.
- Lyžařství v Moravských Beskydách, UFA, 17. 3. 1939.
- Reportáž o kozorožcích z Javoriny, UFA, 14. 4. 1939.
- Australští pštrosi v Jabkenicích, 5. 5. 1939. Aktualita - 19/38
- Kanoisti při jízdě zdatnosti (Týnec), 12. 5. 1939. Aktualita - 20/39
- Chodská pouť v Dobré vodě, 2. 6. 1939. Aktualita - 23/39
- Liščí farma v Hosíně, 16. 6. 1939. Aktualita - 25/39
- Národopisné slavnosti v Kosticích, UFA, 16. 5. 1939.
- Stříhání ovcí na Mníšku, 16. 6. 1939. Aktualita - 27/39
- Horolezci v Prachovských skalách, 11. 8. 1939. Aktualita - 33/39
- Lyžařské závody dětí v Jilemnici, 16. 2. 1940. Aktualita - 6/40
- Svatojánské proudy, 1939. uveřejněno asi až 1943

- Život na Moravském Slovácku (zima v Javorníku), 26. 4. 1940. Aktualita - 12/40
- Vzácná zvěř v Jabkenické oboře, Aktualita, 10. 5. 1940. Aktualita - 20/40
- Kolečkáři před 100 lety a dnes, Aktualita, 26. 4. 1940. Aktualita - 18/40
- Jízda králů na Moravském Slovácku, Filmové noviny, 10. 6. 1946. Aktualita - 23/39 (31).
- Pouť u sv. Antoníčka, Filmové noviny, 16. 6. 1946.
- Národopisné slavnosti ve Strážnici, Filmové noviny, 19. 7. 1946.
- Přírodní krásy Tater, Filmové noviny, 16. 5. 1946.
- Škola pro šetření zraku, Týden ve filmu, 15. 11. 1946.

Tento seznam je přepisem dochovaných poznámek Ferdinanda Bučiny
a je doplněn o nové fakta z Národního filmového archivu

Filmy které Bučina natočil, uložené v Národním filmovém archivu 1946-1964

rok 1946

- Boží tělo
- Týden ve filmu 1946 č. 27

rok 1947

- Píseň míru

rok 1948

- Hrad Karlštejn

rok 1949

- Vítězové soutěže tvořivosti mládeže 1949
- Warszawa hrdinové srdce bratrského Polska

rok 1950

- Navrácený svět

- Pražský vzorkový veletrh 1950

- Navracený svět

rok 1951

- Doly volají

- Památky vítězství

rok 1952

- Bitva o železný šrot

- Československé filmové noviny 1952 č.19

- Píseň vítězné Číny

- První Máj 1952

- Svobodná německá mládež zpívá a tančí

rok 1953

- Československý filmový týdeník 1953 č.02

- Československý filmový týdeník 1953 č.11

- Československý filmový týdeník 1953 č.41

- Československý filmový týdeník 1953 č.43

- Československý filmový týdeník 1953 č.46

- Československý filmový týdeník 1953 č.47

- Přijel k nám děda mráz

rok 1954

- Československý filmový týdeník 1954 č.06

- Československý filmový týdeník 1954 č.09

- Československý filmový týdeník 1954 č.14

- Československý filmový týdeník 1954 č.17

- Československý filmový týdeník 1954 č.19

- Československý filmový týdeník 1954 č.20

- Československý filmový týdeník 1954 č.23

- Československý filmový týdeník 1954 č.24

- Československý filmový týdeník 1954 č.33

- Československý filmový týdeník 1954 č.35

- Československý filmový týdeník 1954 č.51

- Kulturní přehled

rok 1955

- Československý filmový týdeník 1955 č.06

- Československý filmový týdeník 1955 č.11

- Československý filmový týdeník 1955 č.13

- Československý filmový týdeník 1955 č.15

- Kulturní přehled 1955 č.01

- Kulturní přehled 1955 č.03

- Kulturní přehled 1955 č.07

- Kulturní přehled 1955 č.10

- Písně slavných dnů

- Pomník lásky a přátelství

FERDINAND BUČINA

fotograf a film. expert mín. obchodu

rok 1956

- Mistři kamenotisku
- Umění leptu

rok 1957

- Automatisace v Československém automobilovém průmyslu
- Jejich zásluha
- Umění kovolitců

rok 1959

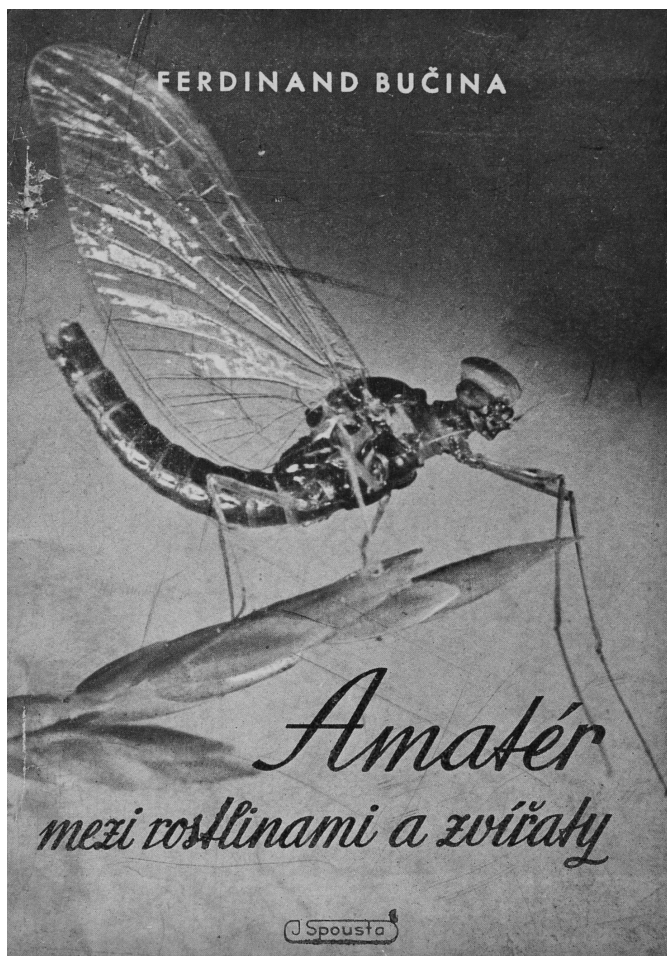
- Čmelák vstoupil do historie

rok 1964

- To je Československo

rok 1969

- Jizerské hory

Vydané knihy

- Bučina Ferdinand, Lidé z Javorníka, Politika, Praha 1941.
- Bučina Ferdinand, Amatér mezi rostlinami a zvířaty, Jaroslav Spousta v Praze, Praha 1948.
- Bučina Ferdinand, Co děti viděli na louce, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1953.
- Bučina Ferdinand, Plátěná osada, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956.
- Bučina Ferdinand, Prager nocturno, Artia, Praha 1957.
- Bučina Ferdinand, Ein Steinerner traum des mittleralters, Artia, Praha 1958.
- Bučina Ferdinand, A book of madonas, Artia, Praha 1958.
- Bučina Ferdinand, Die zeltstadt, Artia, Praha 1958.

Nevydané knihy

- Bučina Ferdinand, Zrání / Vzpomínka na Javorník, do roku 1942
- Bučina Ferdinand, Hornácké tváře, 1943 - 1944
- Bučina Ferdinand, Letní den, 1955.
- Bučina Ferdinand, Praha nevšední - leporelo 25 fotografií , nedatováno

Zastoupení Bučinových fotografií v publikacích

- Bučina Ferdinand, PODKARPATSKÁ RUS VÁS ZVE (průvodce). Národohospodářský sbor pro zemi Podkarpatoruskou v Užhorodě, bez datace, po roce 1936, 7 fotografií
- Bučina Ferdinand, Rusia subcarpatica - CEHOSLOVACIA (průvodce - prospekt s mapou v rumunštině), 1937 ?, 11 fotografií včetně titulu
- Bučina Ferdinand, Památky Čech a Moravy, Politika, 1941, str. 1, 51.
- Bučina Ferdinand, Jan Kučera, Kniha o filmu, Československé filmové nakladatelství v Praze, 1946, cca 45 fotografií
- Bučina Ferdinand, Rudolf Skopec, Fotografická praxe, nakladatelství, J. Spousta, 1947, str. 93
- Bučina Ferdinand, Tvář Československa, čtyřjazyčné vydání, 10400 výtisků, Orbis, 1948, str. 3, 7, 12, 80, 86, 90, 100, 248, 251, 261, 262, 264 -6, 269, 281, 286.
- Bučina Ferdinand, Československá fotografie (ročenka), Československý svaz klubů fotografů amatérů v Československém filmovém nakladatelství v Praze, 1949, str. 51.
- Bučina Ferdinand, Licht und Schatten, Light and Shadow, Ombre et Lumière, Artia, 1959, str. 71.
- Bučina Ferdinand, Michael Horowitz, Ein Leben für die Zeitung Der rasende Reporter Egon Ervin Kisch, Verlag ORAC, Wien 1985, 4 fotografie v obrazové příloze
- Výroční zpráva, Pražská plynárenská a.s., 1997, 13 fotografií
- Katalog - Hornácké slavnosti, Velká nad Veličkou, 2000

F. Bučina s manželkou na výstavě Ladislava Sitenského, 1939

Účast na výstavách

- Příroda obrazem, Národní muzeum, Praha 1934.
- Fotografie ve službách cestovního ruchu, Umělecko - průmyslové muzeum, Praha 1941.
- Zotavení a pohostinství v Čechách a na Moravě, Umělecko - průmyslové muzeum, Praha 1942.
- V. světový festival mládeže a studentstva ve Varšavě, Varšava 1955.
- Fotografie 1959, Galerie Čs. spisovatele, Praha 1959.

Zvláštní výstava

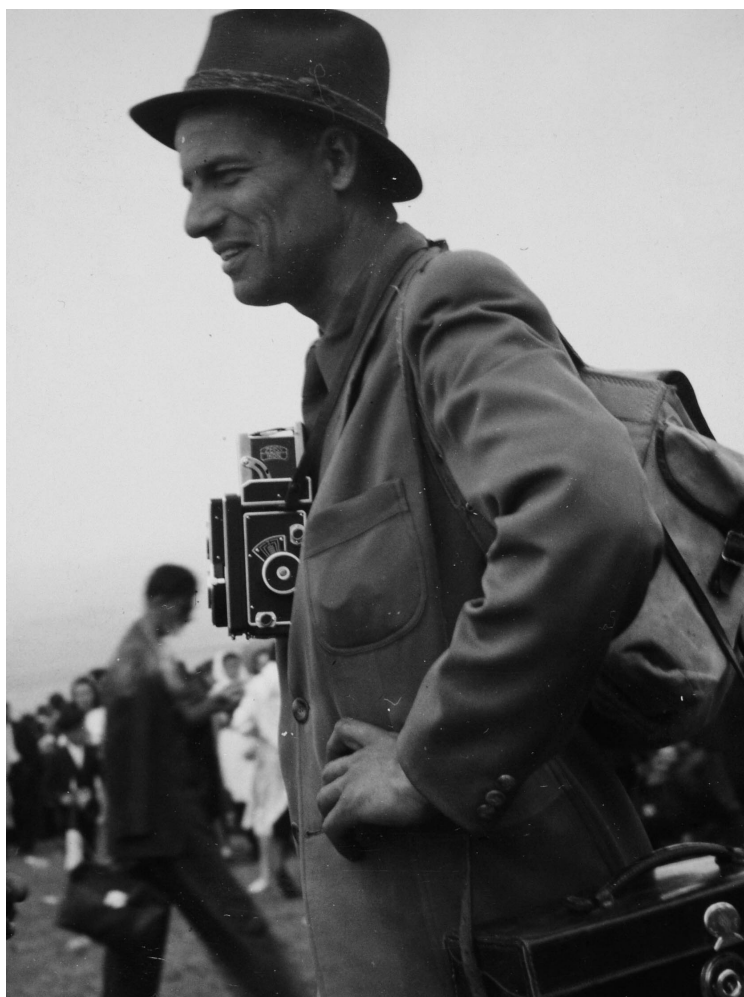
- Z Bučinovy cesty Podkarpatskou Rusí, ve výloze firmy Pop (Spálená ul.), Praha 1936. nainstalována 24.II. 1936

Vzpomínka na Javorník, 1942

Posmrtné výstavy

- Krajina a lidé Hornácka, Velká nad Veličkou, Hornácké slavnosti, „Na tricátku“, 2000
- Krajina a lidé Hornácka, Javorník výročí 650. let vzniku obce, škola, 2000
- Ferdinand Bučina (1909-1994) fotograf lidí a krajiny Hornácka, Městské muzeum ve Veselí nad Moravou, 2002

Seznam dochovaných fotoaparátů a objektivů Ferdinanda Bučiny

- Linhof 6x9 cm - počátek výroby od r. 1928
- Zeiss-Ikon Icarette - počátek výroby od r. 1928
- Mentor 6x9 cm - počátek výroby od r. 1911
- Rolleiflex 6x6 cm - počátek výroby od r. 1932
- Ikoflex 6x6 cm - počátek výroby od r. 1939
- Yashica mat 6x6 cm (2 kusy) počátek výroby 60.léta

- Aristostigmat f -80mm 1: 6,3
- Tessar f -105mm 1:4,5
- Tessar f -135mm 1:4,5
- Dagor, doop - anastigmat f - 180mm 1:6,8
- Tele Megor f -250mm 1:5,5
- Magnar f - 450 mm 1:10

Složení Bučinových vývojek pro černobílé materiály

NEGATIVNÍ VÝVOJKA

8 gramů metolu
46 gramů siřičitanu sodného bezvodého
6 gramů sody bezvodé
2-2,5 gramů bromidu draselného

Recept je na 1 litr vývojky, vyvolávací doba je 8 minut při 19 °C. Recept své negativní vývojky na černobílé filmy můj děd nezapomněl ani po mnoha letech nepoužívání, řekl mi jej z paměti, když mu bylo přes osmdesát let

POSITIVNÍ NORMÁLNÍ VÝVOJKA*

5 gramů metolu
12 gramů hydrochinonu
52 gramů siřičitanu sodného bezvodého
104 gramů sody bezvodé
4 gramy bromidu draselného

POSITIVNÍ TVRDÁ VÝVOJKA*

5 gramů metolu
6 gramů hydrochinonu
40 gramů siřičitanu sodného bezvodého
40 gramů uhličitanu draselného
40 gramů sody bezvodé
2 gramy bromidu draselného

*Recepty na pozitivní vývojku si od Bučiny vyžádal fotograf Ladislav Sitenský, jsou opisem z korespondenčního lístku z roku 1948 z archivu L. Sitenského.

Poznámky

1. V pozůstalosti Bučina archivu jsem našel několik stovek černobílých negativů 6x6 a 6x9 cm dokumentujících Kutálkovu tvorbu.
2. Výňatek zápisu z Bučina denníku z roku 1936, který byl později zdrojem textu k fotografické reportáži o Amerických bizonech vyšel pod názvem Američtí bisoni na Slovenských lesích, Ahoj 1936, č. 31 str. 6, 3 fotografie + text.
3. Citace pochází ze strojopisu F. Bučiny nazvaného V zemi polonin datovaného rokem 1936 (celkem 23 stran textu A4, kde Bučina shrnuje cestu Podkarpatskou Rusí).
4. Jsou to zřejmě jediné Bučiny sociální fotografie.
5. Doslovná citace včetně interpunkce, pochází z Bučina denníku. z roku 1936.
6. Ahoj, 1936, č. 26, str. 10 - 11, 5 x foto + text - Cikánská škola.
7. UFA - berlínská výrobní společnost Universum-Film A.G. vznikla už před rokem 1920, tehdy vyráběla němé týdeníky - u nás filiálka, ve které se originální německý týdeník doplňoval zde natočenými šoty s českou problematikou. Během protektorátu stále více obsahově splýval s Aktualitou (či spíše naopak).

8. Částečná citace reminiscence z roku 1969 vepsaná do starého denníku z roku 1936.
9. Citace pochází z novinového výstřižku, který je nalepen v jednom z Bučinových denníků - Lidové noviny 19. března 1942.
10. Citace pochází z novinového výstřižku, který je nalepen v jednom z Bučinových denníků. Bez možnosti určení titulu novin a přesné datace.
11. Uvádím zde výňatek z Bučina denníku z 15.5. 1946 : „ Navázal jsem po několika letech opět spojení s Čsl. Zpravodajským filmem. Předtím ovšem jsem jednal o spolupráci s Čsl. Krátkým filmem (režisérem Lehovcem, který mě tam nabídl práci u kamery) u příležitosti zakoupení mého snímku „Svatojánské proudy“. Kopie filmu pod názvem „Poslední dny Svatojánských proudů“ (16mm, 257metrů filmu) je uložena v archivu Národního muzea – Tyršova muzea tělesné výchovy a sportu.
12. Dokládají to datované autochromy, viz v kapitole Barevná fotografie.
13. Bučina Ferdinand, Lidé z Javorníka, Politika, Praha 1941.
14. Citace z dopisu od Jana Lukase z New Yorku, 15. června 1998.
15. Zde cituji z denníku Bučiny úryvky vztahující se k fotografování s elektrickými lampami v javornických chalupách - 26. února 1941 „...je doma jen stařenka. Instalujeme tedy lampy a začneme pracovat. Po prvním snímku nám praskla pojistka, protože je jenom na 4 ampéry “ a my jsme zapíali 1000 wattů. Pan učitel běží pro novou pojistku, pak zapínáme jen 750 watt a jde to dobře.“ Nebo 3. března - „...jdeme fotografovat maminku s děckem. Pěkné záběry, ale strašně slabé světlo, protože někde řeží s cirkulárkou. Je to skoro zoufalá práce.“
16. V denníku si 7. března 1941 Bučina zaznamenal, že snímky dětských her a tanců vznikly za pomoci Javornického učitele Jaroslava Adamce, ten měl značný podíl a vliv na přátelské přijetí Bučiny u většiny Javorničanů. Adamcovi se stali přáteli Bučinových na mnoho dalších let.
17. V článku z vystřiženém z Fotografického obzoru z února 1942, vloženém do Bučina denníku, Vladimír Fanderlík píše:“... českým fotografům amatérům – Bučinovi Lidé z Javorníka by se měli stát příkladem a poučením.“ Řekl bych: “Jděte. Vezměte své přístroje a hleďte vytvořit něco podobného.“ V jiném výstřižku z Národní Politiky z léta 1942 (kdy Bučina pobýval v Javorníku a pracoval tam na knize Zrání) se píše:“...Nová publikace o Javorníku - Autor publikace Lidé z Javorníka, Ferdinand Bučina, je opět na Javorníku. Zmíněná publikace je již rozebrána a je zajímavé že ji nejvíce kupovali lidé ze Slovácka a z Javorníka, kde je téměř v každé chalupě...”
18. Citace pochází ze strojopisného textu Bučiny k nevydané knize Zrání / Vzpomínka na Javorník.
19. Viz jejich seznam na konci práce.
20. Firma Societé Lumière v roce 1933 skončila výrobu barevných materiálů na skleněné podložce Autochrom, dále pak vyráběla inverzní materiál na celuloidové podložce se zrnovým autochromovým rastrem pod názvem FILMCOLOR /ploché filmy/ a LUMICOLOR /svitkové filmy/ v letech 1929 – 1955.
21. Citace z Bučina denníku z 29. května 1936 : “Dopoledne sušení negativů...značkování negativů, některé kopíruji, píšu doprovod a vybavuji zásilku pro Ozvěny....poštou negativy odeslányautochromový film exponovaný též odeslán do Prahy – Popovi.“
22. Tyto barevné filmy na celuloidové podložce se dochovaly s autorovým nápisem

tužkou: „AUTOCHROMY systém LUMIÈRE“ jde tedy dle mého soudu o autochromní filmy od firmy Societé Lumière - FILMCOLOR a LUMICOLOR (viz poz. č. 20).

23. Například článek v časopise Down to Ten Centimetres, Amateur Photographer, 1946, č. 3002, str. 353 - 354.
nebo kniha Bučina Ferdinand, Amatér mezi rostlinami a zvířaty, Jaroslav Spousta v Praze, Praha 1948. mnoho fotografií je otištěno také v knize pro děti - Bučina Ferdinand, Co děti viděli na louce, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1953.
24. Kapitán Ladislav Sitenský pomohl Bučinovi díky svým dobrým kontaktům v Británii publikovat fotografie v anglických časopisech, jak jsem se mohl přesvědčit v dopise z Agency for British and International Photos z prosince 1946.
25. Např. fotografické příběhy nazvané „In memoriam priateľa Adama Kuru“ nebo „Pomáhaj ďalej žiť“ v knize: Ľudovít Hlaváč, Martin Martinček, fotograf a dielo, Osveta 1978.
26. Fotografie živnostenská a zakázková tvoří nemalou část Bučiny tvorby, např. pohlednice a dopisnice s blahopřejnou tematikou. Jejich posouzení jsem se záměrně vyhnul. tato oblast by mohla být obšírněji zpracována dílem vlastním, např. na téma historie fotografie reklamní a živnostenské (podobně reklamní filmy).
27. Např. na jaře roku 1936 proběhla v Pražském Mánesu mezinárodní avantgardně orientovaná výstava fotografií.
28. Vyjma zakázkové fotografie, kde často používal zadních projekcí a např. sendvičové montáže písma do fotografií při výrobě makety Pražské nocturno, Letní den apod.
29. Pramenem této informace je svázaný ročník 1937 časopisu The National Geographic z knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, kde pro scházející titulní listy není možné doložit číslo časopisu (signatura Ia C2921)
30. Číslo kurzívou např. - Aktualita - 48/38 znamenají pořadové číslo promítaného šotu / rok, pramen - pramen, Národní filmový archiv.
31. Film - Jízda králů na Moravském Slovácku je uložen v Národním filmovém archivu, ostatní filmy ze seznamu Filmových reportáží promítaných v kinech do r. 1946, zatím nebyly nalezeny.

Jmenný rejstřík

Adamec Jaroslav, str. 49
Broul, str. 8
Dumen Nikolaj, str. 5
Fanderlik Vladimír, str. 49
Flenyko, str. 8
Hlaváč Ludovít, str. 50
Illek a Paul, str. 10
Karásek Petr, str. 9
Kučera Jan, str. 12
Kutálek Jan, str. 2, 48
Lehovec, str. 28
Lukas Jan, str. 11. 27. 49
Lumiérové, - bratři str. 23, 50
Mácha Karel Hynek, str. 17
Maltán Jan, str. 12
Martinček Martin str. 27, 50
Olbracht Ivan, str. 7
Podešva F., str. 12
Partl, str. 8
Plicka Karel, str. 26, 27
Pop Karel, str. 8, 9, 49
Seifert Jaroslav, str. 17
Schikaneder Jakub, str. 13
Sova Antonín, str. 17
Sichrovská Vlasta, str. 2
Sitenský Ladislav, str. 27
Stehlík Ladislav, str. 14
Staněk V. J., str. 12
Sutnar Miroslav, str. 15
Szécheny, str. 4
Šrámek Fráňa, str. 17
Štochl Sláva, str. 10
Turek O., str. 9
Vrubel Jan, str. 12

Obsah

Vzpomínka na mého děda fotografa Ferdinanda Bučinu, str. 1
Za první republiky, str. 2
Svatební cesta, str. 4
Fotografie a film, str. 9
Fotografie v knihách, str. 11
Knihy nevydané, str. 15
Archiv, str. 19
Fotografická témata, str. 21
Barevná fotografie, str. 23
Ferdinand Bučina v kontextu s československou fotografií venkova, str. 26
Závěr, str. 28
Fotografie, reportáže a texty publikované v časopisech a novinách od r. 1936, str. 30
Seznam textů Ferdinanda Bučiny k fotografickým reportážím, str. 34
Filmové reportáže promítané v kinech do r. 1946, str. 35
Filmy které Bučina natočil, uložené v Národním filmovém archivu 1946-1964, str. 37
Nevydané knihy, str. 40
Vydané knihy, str. 41
Zastoupení Bučinových fotografií v publikacích, str. 42
Účast na výstavách, str. 43
Zvláštní výstava, str. 44
Posmrtné výstavy, str. 45
Seznam dochovaných fotoaparátů a objektivů, str. 46
Složení Bučinových vývojek pro černobílé materiály, str. 47
Poznámky, str. 48
Jmenný rejstřík, str. 51
Obsah, str. 52
Prameny 53

Prameny

- Archiv Ferdinanda Bučiny – fotografie, denníky, výstřižky z časopisů a novin, autorovy vydané i nevydané knihy
- Národní filmový archiv v Praze
- Scheufler Pavel, Pražské fotografické ateliery 1839 – 1918, Praha, Muzeum hlavního města Prahy, 1987
- Jung Rudolf, Karel Šmirous – výběr barevných fotografií z rastrovaných diapozitivů z let 1908 – 1955, Praha, Národní technické Muzeum v Praze, 1993
- Lukas Jan, Lidé a Země, Praha, Melantrich, 1946
- Slivka Martin, Karol Plicka, Básník obrazu, Martin, Osveta, 1982
- Balajka Petr, encyklopedie Českých a slovenských fotografů, Praha, 1993
- Martin Martinček, Vrcháři, Martin, Osveta, 1975
- Ludovít Hlaváč, Martin Martinček, fotograf a dielo, Martin, Osveta, 1978
- Birgus Vladimír a Scheufler Pavel, Fotografie v Českých zemích 1839 – 1999, Praha, Grada - Kant

Vedoucí práce Mgr. Pavel Scheufler schválil text práce dne:

Podpis vedoucího práce:

Rasl, Tomáš

Ferdinand Bučina

Magisterská teoretická diplomová práce

Katedra fotografie FAMU, Praha 2003

Při citování z této práce musí být uvedeno, že jde o závěrečnou magisterskou práci na katedře fotografie FAMU.

Autor se opíral pouze o vyznačené prameny a literaturu a prohlašuje, že vlastní text práce stejně jako výběr obrazových předloh je jeho samostatným dílem.

Tomáš Rasl